

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота магістра з

китайської філології

на тему:

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ ЛЮБОВ
В КИТАЙСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Студентки групи ЗМжит 58-21

факультету сходознавства

заочної форми навчання

Освітньої програми

Східна філологія: китайська мова і література,

переклад, методика навчання

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови та

Літератури (переклад включно),

перша – китайська

Мілосердової Анастасії Ігорівни

Науковий керівник:

проф. Васько Р.В.

Допущена до захисту

«__»_____2022 року

Завідувач кафедри

Національна шкала _____

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2022 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУ «ЛЮБОВ» У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	7
1. 1 Аналіз поняття «любов» в українській і китайській картинах світу.....	7
1. 2 Культурний і історичний вплив на розуміння концепту «любов» у китайській картині світу.....	11
1. 3 Лінгвістичний аналіз концепту «любов» у китайській картині світу.....	16
1. 4 Любов як релігійно-політичний дискурс у сучасному Китаї.....	20
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА АНАЛІЗУ КОНЦЕПТІВ.....	35
2. 1 Основні методи дослідження концептів.....	35
2. 2 Етапи аналізу лінгвокультурного концепту.....	40
Висновки до розділу 2.....	45
РОЗДІЛ 3. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ЛЮБОВ» У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	46
3. 1 Порівняння когнітивних ознак українських і китайських фразеологізмів із концептом «любов».....	46
3. 2 Вербалізація концепту «любов» у китайських фразеологізмах.....	49
3. 3 Вираження концепту «любов» у китайській культурі на прикладах з літератури.....	57
Висновки до розділу 3.....	69
ВИСНОВКИ.....	71
概括.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75

ВСТУП

Глобалізаційні процеси, у які виявилися залучені багато країн, зумовили стрімкий розвиток міжкультурної комунікації. У цьому контексті дослідження лексичних одиниць, що репрезентують концепт, робить можливим вивчення впливу на мову процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві, і дозволяє ближче познайомитися з культурою та менталітетом різних народів. Україна та Китай не залишилися осторонь від зазначених вище тенденцій. Вивчення української та китайської мовних картин світу наразі становить великий інтерес.

Дослідження останніх років, присвячені міжкультурній комунікації в сучасному світі, висувають на перший план взаємовідношення людини і навколишнього світу, зв'язок людини, мислення і соціокультурних факторів. Досвід застосування в міжнародному спілкуванні різних мов вказує на наявність загальних розумових конструктів і їх специфічне оформлення. Розуміння самотності національної культури і елементів її спільності з культурою досліджуваного світу стає однією із основних проблем. У лінгвістиці активно обговорюються феноменологічні особливості мовної картини світу: статус, ознаки, структура, способи озвнішнювання, співвідношення індивідуального та колективного (А. Вежбицька, Л. Вайсгербер, А. Залізняк, Л. А. Лисиченко і т.д.). Мовна картина світу – категоризована і концептуалізована картина світу в конкретній лінгвокультурі, що відображає концептуальну картину світу як сукупність організованих концептів. Концепт як одиниця ментального лексикону зберігає в собі відомості про світ, відображені в свідомості людини і вербалізовані усіма елементами тієї чи іншої національної мовної системи.

Поняття «любов» відображає важливу сферу людського життя, її ірраціональну і раціональну сторони, по суті, експлікуючи колективне і індивідуальне у світобаченні людини. Підтвердженням тому є виділення цих категорій як основних практично у всіх роботах з вивчення концепту.

Концепт «любов» вже розглядався у відносинах бінарної опозиції з концептом «ненависть» (А. Яремчук, І. А. Живіцька), проводилося лінгвістичне дослідження його дескриптивних і експресивно-оцінних мовних характеристик на матеріалі французької і грузинської мов (Л. В. Какабадзе). Він розглядався також з лінгвокультурних позицій (В. Л. Іващенко), вишукувалися адекватні способи тлумачення даного поняття за допомогою метамови (А. Вежбицька), проводилося дослідження цього концепту як ментально обумовленого діахронічно і синхронічно єдиного утворення, яке функціонує в різних типах національної культури (Т. А. Космеда), він аналізувався з точки зору емоційно-чуттєвого компонента (М. В. Плотнікова).

Актуальність роботи в тому, що одним з найбільш релевантних і продуктивних напрямків сучасної лінгвістики є виявлення наявних конструктів і моделювання концептів. Однак більшість праць стосуються здебільшого індоєвропейської групи мов, які зазнавали взаємовпливу. Менша кількість робіт стосується проблем, що виникають при контактах носіїв ізольованих мов, наприклад, китайської, і мов, що піддаються зовнішнім мовним впливам, наприклад, української.

Метою дослідження є вивчення способів вираження концепту «любов» у китайській мові.

Виходячи з поставленої мети, **завданнями** дослідження є:

- 1) дослідити поняття «мовна картина світу»;
- 2) розглянути роль концептів у мовній картині світу;
- 3) прослідкувати реалізацію концепту «любов» у китайській картині світу;
- 4) визначити когнітивні ознаки на прикладах фразеологічних зворотів китайської мови з концептом «любов»;
- 5) розглянути особливості вербалізації концепту «любов» у китайській мові на прикладі з літератури.

Об'єктом дослідження є концепт «любов» у китайській картині світу.

Предметом дослідження є вербалізація концепту «любов» у китайській мові.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що на основі аналізу вербалізації концепту «любов» у парадигмі китайської картини світу вперше когнітивний концепт розглядається у комплексних його проявах, культурі, літературі, світогляді та мові. Крім того уточнено сфери вживання певних вербалізаторів цього концепту і інтенсивність їх вираження.

Практичне значення є в можливості використання результатів у наукових дослідженнях з китайської філології або ти викладанні навчальних дисциплін: лінгвістичної прагматики, соціолінгвістики та ін.

Апробація результатів роботи проходила в Київському національному лінгвістичному університеті на Міжнародній науково-практичній відеоконференції Ad orbem per linguas («До світу через мови») 30 червня 2022 року, доповідь під назвою «Вербалізація поняття любов у китайській мовній картині світу».

Матеріалом дослідження послуговували українські та китайські тлумачні словники, українські та китайські фразеологізми, пов'язані з концептом «любов», а також вірші Сюй Чжимо і «Піоновий павільйон» Тана Сяндзуна.

Методами дослідження є описовий, порівняльний та комплексний метод, а також метод асоціативного експерименту, когнітивного методу. У нашому дослідженні ми застосували комплексний аналіз: взяли до уваги актуальний шар концепту любов, проаналізували лексику й синонімічні ряди. Також ми застосували понятійну складову, виділили слова-репрезентати концепту та вичленували ядро та периферійні зони.

Структура дослідження визначається послідовністю дослідження. Складається зі: вступу, трьох розділів з підпунктами, висновків і списку використаних джерел. У вступі викладено актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет, новизну дослідження, практичне значення, матеріали.

У першому розділі розглядаються теоретичні засади вивчення концепту в лінгвістиці, розкривається поняття концепту любов у китайській картині світу. Вивчається культурний і історичний впливи на розуміння концепту любов у китайській картині світу. Проаналізовано концепт любов у лінгвістичному аспекті.

У другому розділі розглянута методологія дослідження концептів в лінгвістиці та його етапи. Зокрема аналізуються лексичні та стилістичні засоби реалізації концепту.

У третьому розділі проведено аналіз вербалізації концепту любов. Аналізується вираження концепту любов у фразеологізмах та сприйняття любові китайцями. Досліджено зміст концепту любов у віршах і прозі, способи її вираження.

У висновках зроблено підведення отриманих результатів проаналізованого матеріалу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУ «ЛЮБОВ» У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

1.1 Аналіз поняття «любов» в українській і китайській картинах світу

По-перше, слід зазначити, що погляди, які існують сьогодні, демонструють відмінності в розумінні самого терміну «мовна картина світу». Так, Ю.М. Караулов визначає мовну картину світу як відображену у специфічно національних мовних формах та семантиці мовних виразів сукупність уявлень про людину і навколишній світ, «зіткану» з тез, що суперечать одна одній, фактів та тверджень ..., які з'єднані вибагливо мозаїчним (несистемним) чином і створюють у носія мови ілюзорну впевненість, що в рамках своєї національної культури він знайде відповіді на всі основні питання буття: (Залізник, 2002, с. 156).

В. М. Телія розглядає мовну картину світу з погляду її природи, вважаючи продуктом свідомості, що виникає в результаті взаємодії мислення, дійсності та мови як засобу вираження думок про світ в актах комунікації (Wierzbicka, 1992, с. 179). Набагато ширше розуміння мовної картини світу можна знайти у роботі О.С. Кубрякової, яка розглядає її як ту частину концептуального світу людини, що має прив'язку до мови (博永聚, 2011, с. 5).

А також мовна картина світу – внутрішня форма мови (Куликова І. С., Салміна Д.В., 2002). У свою чергу, внутрішня форма мови трактується як специфічний для кожної мови спосіб відображення і представлення мовою дійсності, «мовне світобачення» (В. Гумбольдт).

Таким чином, мовну картину світу слід розуміти як фіксацію відображення реального світу, спосіб концептуалізації дійсності, історично сформовану сукупність уявлень про світ у свідомості мовного колективу.

Вивчення мовної картини світу, на думку З.Д. Попової та І.А. Стерніна, включає:

- 1) опис «членування дійсності», відображеного мовою у мовних парадигмах (лексико-семантичних, лексико-фразеологічних та структурно-синтаксичних групах та полях);
- 2) опис національної специфіки значень мовних одиниць;
- 3) виявлення відсутніх одиниць (лакун) у системі мови;
- 4) виявлення ендемічних (властивих лише певній мові) одиниць (Лінь-Ї, 1989, с. 46).

Зазначимо, що, на думку цих авторів, концептосфера – сфера думки, інформаційна база когнітивної свідомості народу, що складається із концептів. Мовна картина світу – частина концептосфери, яка отримала вираження за допомогою мовних знаків. Основне джерело формування концептів – пізнавальна діяльність людини, зокрема через її комунікативну діяльність (спілкування, читання, навчання). Концептосфера людини є інформаційною базою когнітивної картини світу, але не вичерпує її. Когнітивна картина світу та мовна картина світу пов'язані між собою як первинне та вторинне, як зміст поняття та засіб доступу дослідника до цього поняття. При цьому автори відзначають, що мовна картина світу лише частково відображає концептуальну систему, далеко не всі концепти мають мовне вираження та стають предметом комунікації. Тому вивчення мовної картини світу лише фрагментарно дозволяє судити про концептосферу, хоча більш зручного доступу до концептосфери, ніж через мову, певне, немає (Лінь-Ї, 1982, с. 8). При цьому опис концептів дуже далекий від завершення через їх багаточисельність.

Отже, в Академічному тлумачному словнику (1970 – 1980) під редакцією Івана Білодіда дається таке тлумачення: «ЛЮБОВ, і, жін.

1. Почуття глибокої серцевої прихильності до особи іншої статі.

2. Стосунки між чоловіком і жінкою, викликані сердечною прихильністю.
3. Інтимні стосунки з особою іншої статі.
4. Почуття глибокої серечної прив'язаності до кого-, чого-небудь: любити батьківщину.
5. Глибока повага, шанобливе ставлення до людини.
6. Глибока приязнь, викликана родинними зв'язками: материна любов.
7. Внутрішній, духовний потяг до чого-небудь: любов до літератури.
8. Пристрасть до чого-небудь: пристрасть до малювання» (Словник української мови, 1973).

У великому тлумачному словнику поняття «любов» охарактеризовано, як «почуття глибокої прихильності до кого-небудь, чого–небудь або симпатії до кого-небудь. Але також любов можна визначити як почуття гарячої серцевої схильності, потяг до особи іншої статі». В енциклопедії практичної психології любов визначають як «відображення нашої особистості» і виділяються наступні види любові: правильна і крива любов, здорова і хвора любов, любов як реактивне ставлення і любов як вибір (Козлов, 2014, с. 25).

Багато в чому подібні визначення наводяться і у китайських тлумачних словниках. Так, у багатофункціональному словнику китайської мови даються такі тлумачення:

- д. глибоке почуття до людей чи предмета (антонім «ненавидіти»): любити батьківщину.
- д. подобається: подобається грати в шахи.
- д. дорожити, захищати: цінувати державне майно.
- д. чоловік і жінка покохали одне одного.

д. часто виникає якась дія або якась ситуація (中国社会科学院语言研究所词典编辑室, 2011, с. 4).

Стародавній словник китайської мови визначає любов як:

д. жалувати. «Лун'юй» / Сима Цянь «Історичні записи».

д. дбати, берегти. Шан Ян «Верховенство права» / ЛюСян «Документи епохи воюючих царств» / Хань Юй «Про наставників».

д. подобатися,: Ду Фу «Четверстиший шість» номер п'ять / Ду Му «Палац епан» / Чжоу Дуньї «Трактат про любов до лотосу».

д. чоловік і жінка покохали одне одного. Су У «Вірша чотири» номер

два.

Переносне значення – таємне кохання. Лю Сян «Документи епохи воюючих царств».

д. скупитися. «Лао-цзи» сорок четвертий розділ / «Менцзи».

д. співчувати, шкодувати. «Літопис цзоціюміна» / Лю Сян «Гуаньцзи».

д. приховати. «Книга пісень» / «Ліцзі».

д. жадібно прагнути ... Тото «Історія династії сун» (汉字源流字典, 2003, с. 3).

З вищевказаного очевидно, що визначення цього поняття у тлумачних словниках багато в чому збігається, є загальні компоненти значення: почуття глибокої прихильності до іншої людини (1), засноване на взаємному розташуванні та симпатії (2), засноване на статевому потягу (3), схильність, розташування або потяг до чогось (4). Але є й деякі відмінності: в українських словниках є компоненти – заснована на родинних зв'язках (1), шанобливе ставлення (2), а в китайських – дбати, берегти, співчувати, шкодувати, що вказує на номінацію дії щодо цього поняття.

Загалом, поняття «любов» широке, його трактують багато філософів і вчених абсолютно по-різному, проте всі люди розуміють «любов» як світле і тепле почуття.

1. 2 Культурний і історичний вплив на розуміння концепту «любов» у китайській картині світу

Любов – один з базових культурних концептів, що відображає внутрішній світ людини.

Одне з найбільш значущих почуттів у внутрішньому світі людини – почуття любові. Саме воно є як би мірилом всіх інших почуттів людини як найбільш важливе і показове для характеристики його внутрішнього світу. Не випадково синонімічні ряди в різних мовах розроблені найбільш детально, з урахуванням найтонших відтінків сенсу, асоціативних нюансів і конотацій, і при цьому реалізація поняття «любов» у різних мовах світу має свою яскраво виражену національну специфіку. Це обумовлено тим, що в кожній культурі складаються свої життєві установки і поведінкові стереотипи, пов'язані з точкою зору на любов.

Як і в будь-якому куточку землі, у Китаї писали про кохання завжди, створювалися чудові романи та поеми, прекрасна любовна лірика. Цій темі присвячений і перекладений безліччю іноземних мов найзнаменитіший роман Цао Сюециня (1724-1764) «Сон у червоному теремі», відомо безліч різних китайських легенд про кохання, ліричні рядки зустрічаються і в найдавнішій поетичній збірці «Шицзін» (XI-VI ст. . до н.е.). З історії кохання, описаної в «Поемі про сиве волосся» поетесою епохи Хань (206 р. до н.е. – 220 р. н.е.) Чжо Венъцзюнь, і зараз цитується традиційне вітання нареченим: «Нехай два серця будуть навіки пов'язані, поки волосся не посиві!».

Що ж китайці вкладають у поняття «любов»? Колись китайський поет Юань Хаовень (1190-1257) писав: «Кохання – це те, що змушує людей жити

та вмирати». Завдяки опитуванню китайських студентів у віці 20-25 років, ми отримали відповіді, на базі яких можна скласти деяке уявлення про те, як сучасні китайці трактують поняття любов. Вони пишуть, що кохання – це і ангел, і демон, кохання – це почуття відповідальності та здатність жертвувати собою, кохання – це прихильність і бажання бути поруч, кохання – це означає бути підтримкою та опорою один для одного, кохання – це основа життя і гавань, коли «на морі дев'ятий вал».

Китайці вважають, що вони не сильні у вираженні почуттів, а тим більше любові, міркувати про це, на їхню думку, непристойно: «Ми соромимося говорити слово «любов». У нас у серці повно любові, але не треба його позначати словами, треба виявляти діями».

Останнім часом суспільство в Китаї змінилося, стало іншим, відкритішим. Але чи так сильно змінилися уявлення китайців про кохання та шлюб? У Китаї протягом усієї історії ставлення до еротики та сексуальних контактів принципово відрізнялося від того, що було прийнято в християнській культурі, що розглядає секс як щось гріховне, а тому брудне та низинне. «Китайська культура бачить у сексуальності життєво важливий позитивний початок, стверджуючи, що без благополучного та здорового статевого життя не може бути ні особистого щастя, ні здоров'я, ні довголіття, ні доброго потомства, ні духовного благополуччя, ні навіть соціального спокою в сім'ї та суспільстві» (Залевська, 2011, с. 6).

Китайці вмiло адаптували для сучасних соціальних умов традиційні для культури свого народу погляди та ставлення до сім'ї, любові та сексуальних контактів. Вже дедалі більше дівчат вважають, що не бути одруженою – не означає бути нещасливою.

Згідно з проведеними опитуваннями серед китайської молоді, близько 70% повнолітніх мали досвід проживання з партнером до шлюбу (Маслова), вік, коли китайці вступають в інтимні відносини, поступово знижується, і зараз становить 18-22 роки. Молодь стає більш сексуально активною, багато хто починає статеве життя вже в перший місяць знайомства. «Більшість

молоді ставить своє бажання кохання та сексу на перше місце, але при цьому не бере на себе відповідальність за свого партнера. У молоді відсутнє глибинне розуміння любові як сутнісно значущого для людини почуття» (Сухорольська, 2009).

На цей час у китайців з'явилося багато можливостей робити те, що було під заборною наприкінці ХХ ст. Однак незважаючи на те, що в країні офіційно заборонено порнографію і деякі еротичні романи досі перебувають під заборною цензури (наприклад, роман «Квіти сливи в золотій вазі», створений ще в ХІІ ст.), зараз з'являється багато сучасних авторів, які відкрито пишуть про секс. Існують музеї, присвячені еротичній тематиці. Нещодавно помер популярний у Китаї молодий фотограф Жень Хан, який здобув популярність у галузі еротичної фотографії. Влада ставилася до нього критично, забороняла його роботи, та його численні шанувальники серед китайської молоді вважали його творчість «ілюстрацією до соціальних змін у консервативному і репресивному китайському суспільстві, боротьби за творчу і сексуальну свободу» (Сюй, 2015, с. 345).

У деяких районах Китаю та Тайваню під час похорону запрошують стриптизерок для проведення еротичного ритуалу. Вважається, що такі дівчата приваблюють на похорон гостей, а чим більше, тим, на думку китайців, краще для померлого, вдало все складеться на небесах. Звичайно, влада цього не схвалює і намагається боротися з подібними традиціями.

У мовному втіленні концепту «любов» різні мовні картини світу мають великі розбіжності, пов'язані зі ступенем диференційованості концептуального простору, з характером почуття, з інтенсивністю прояву почуття, а також з типом об'єктів, на які це почуття направлено. У китайській мові є корінь 爱, що включає в себе найбільший обсяг значень. Так, в дієслівному вживанні це слово втілює в собі такі смислові компоненти, як «любити (в тому числі Батьківщину, народ)», «любити людину протилежної статі», «обожнювати когось або щось» і навіть «скупитися» (Ге, 2001; Вільмс, 1997; Жеребило, 2016). Українська мова пропонує найменшу

диференціацію розглянутого концепту, в цьому вона виявляє схожість з концептом китайської мови 爱, який також використовується в самому широкому спектрі ситуацій і стосовно будь-яких об'єктів, протиставляючись по «ступеню симпатії до об'єкту» концепту 欢 (подобатися)» (Мартинюк, 2017, с. 189).

У китайській лінгвокультурі, як і в українській, мабуть, любов також не носить сексуального характеру, що відзначає Тань Аошуан: «В традиційному Китаї любов між чоловіком і жінкою – це табу. В значній мірі вона компенсується сексом і еротикою, які можуть існувати окремо від любові» (汤显著, 1997, с. 256). В цьому плані як семантична калька зі західних мов виглядає сучасний український ідіоматичний вираз «займатися любов'ю»: в українському світі цінностей любов'ю не можна «займатися» (як об'єктом дії), її можна тільки переживати як особливий інтенціональний стан. Точно такий же висновок з приводу китайської мови робить і Тань Аошуан: «Вираз 做爱 «займатися любов'ю» є нещодавньою калькою з англійської *to make love*, яка замінила традиційне 云雨之事 «справа хмари і дощу» (汤显著, 1997, с. 156).

Взагалі поняття «любов» в європейському сенсі слова в китайській традиційній культурі не було. Так, в китайській мові українському субстантиву любов, на думку китайської дослідниці Тань Аошуан, найбільше відповідає утворення з двох коренів 爱情. Саме це поєднання з'явилося лише на початку ХХ ст. разом з перекладами європейської літератури і зародженням літератури на сучасній повсякденній мові байхуа. «А такий термін нічого не означає для цивілізації, яка нараховує історію в кілька тисяч років. Проте обидва компонента цього поєднання – і ай, і цин – є споконвічними китайськими словами і поняттями» (汤显著, 1997, с. 148).

Тань Аошуан вказує, що у сферу ай входять «повага», «радість», «обожнювання», «туга», «жалість» (1997).

У сферу 情 входять значення «дружба», «секс», «доля», «хвороба», «образа» (汤显著, 1997, с. 148). Сучасні китайські словники акцентують увагу на таких значеннях кореня, як «почуття, емоції; настрої», «пристрасть», «чуттєвий потяг», а також метафоричне – «положення, обстановка; обставини» (Ге, 2001; Вільмс, 1997; Жеребило, 2016). Таким чином, смислові компоненти українського концепту «любов», пов'язані з сильним почуттям, потягом, пристрастю, вербалізуються вже в іншому китайському корені, який, правда, може перебувати в складі складного слова 爱情 разом з першим коренем – 爱.

На іншому полюсі інтенсивності знаходиться синонім 欢, який в цілому співвідноситься з англійським «to like» і українським «подобатися» (Ге, 2001; Вільмс, 1997; Жеребило, 2016). Однак відзначимо, що українське «любити» також має значення, що виражаються дієсловом «подобатися», тобто ніби включає в себе семантику «подобатися»: відчувати внутрішній потяг, внутрішню схильність, тяжіння до чогось [= любов]; відчувати задоволення (від споглядання, відчуття чогось) (Люблю тебе, Петра створіння...) (李申著; Лисиченко, 1997, с. 90). Для 欢 в ролі прикметника також є компоненти сенсу, пов'язані із загальним позитивним почуттям радості – «радісний, веселий», а також «дружний» як результат подібного з любов'ю, але не тотожного їй почуття дружби. Так само і в ролі звернення – якщо 爱 приблизно відповідає українському коханий/кохана, коханий мій/кохана моя, то 欢 ближче до милий/мила. Таким чином, китайський концепт любові все ж має менший обсяг, ніж український «любов», тому що розподілений, як мінімум, між трьома країнами. Але найбільша якісна специфіка прояву любові в китайській лінгвокультурі є, на наш погляд, в четвертому

китайському корені, також співвіднесеним з рядом значень українського любити/любов. Це дієслово 喜, яке за ступенем інтенсивності займає, так би мовити, проміжне положення між 爱 і 欢. Можна сказати, 喜 – це «дуже подобатися», тобто відчувати певний приємний стан, що відображено в іншому значенні «бути радісним». Не випадково при вживанні в ролі іменника для цього кореня на перший план виходить значення «радість, щастя». А в ролі прикметника 喜 – це теж «радісний» і у звуженому значенні – «весільний» (Ге, 2001; Вільмс, 1997; Жеребило, 2016).

Тут ми можемо бачити істотне концептуальне розходження з асоціативно-смісловим рядом українського «любов». Український концепт «любов», як було показано раніше, має обов'язковий вихід у духовний вимір, що метафорично концептуалізується у зв'язку з поняттями «верх» і «світло» (високе почуття, світле кохання). Китайський концепт також орієнтований на позитивне почуття, але це почуття має більш «земний» відтінок.

1.3 Лінгвістичний аналіз концепту «любов» у китайській картині світу

У роботі ми розглядаємо концепт «любов». Цей концепт є найбільш важливим серед інших в структурі національної свідомості, саме тому доцільно розглядати і вивчати «любов» як національний концепт в сучасному суспільстві.

Але не можна говорити тільки про прояв любові, любов буває різною і для кожної людини вона своя. У грецькій філософії любов ділиться на: Ерос – пристрасна любов, бажання фізично володіти улюбленим, частіше характерно для молодих людей. Людус – любов-гра, у якій один партнер грає з іншим, він більш зосереджений на самому собі. Строге – в основі якої лежить сильна і міцна дружба. Такі три основних типи любові, які виділяють

грецькі філософи, за ними слідує такі типи кохання як манія, прагма і агапе.

Сприймають і поведуться по відношенню до любові люди молодого і середнього віку по-різному. Для молодих людей любов є найважливішою частиною їхнього життя, в порівнянні з любов'ю людей середнього віку, і, як правило, молоді більш занурені в неї; в зрілому віці любов найбільш зріла, вона заснована на дружбі і гармонії. Важливішим є почуття партнера, ніж у молодих.

В українській та й багатьох інших європейських мовах любити можна і людину, і батьківщину, і гроші, і славу, і роботу ... і себе в кінці кінців.

У європейській науці любов залишається предметом «системної рефлексії з часів Платона до наших днів» (аналіз робіт, присвячених дослідженню цього концепту (Левицький, 2004, с. 90)), а в китайській мові ще трохи більше ста років тому навіть не існувало слова, що називає це почуття, і герої відомого роману Цао Сюеціна «Сон в червоному теремі» не могли сказати один одному «я закоханий», «я закохана» (Ratner-Sternberg, 1916, с. 147) через відсутність номінації цього аксіологічного концепту. Звичайно, це не означає, що не існувало денотата даного поняття. Почуття іменувалося іншими мовними засобами.

Монографія «Китайська картина світу: мова, культура, ментальність» професорки Тань Аошуан, що вийшла в 2004 році, познайомила читача, який цікавиться східним світобачення, із китайським концептом любові. Авторка проаналізувала лексику сучасної китайської мови, дискурс роману XVIII ст. Цао Сюеціна «Сон в червоному теремі» та інші прецедентні тексти китайської лінгвокультури. Концепт «любов» у монографії має структуру семантичного поля з ядерною лексемою любов 爱情. Група слів, до складу яких входить радикал, ієрогліф-ключ 爱 любити, це: повага 爱敬, радість 爱悦, обожнювання 爱恋, туга 爱念, жалість 爱恤; переплетена асоціативними

зв'язками з мікрополем понять з ядерним ієрогліфом 情 дружба: дружба 交情, секс 色情, доля 情缘, хвороба 情痴, образа 情恨.

Дослідниця аналізує лише одну грань концепту, у фокусі її уваги суб'єктно-психологічний профіль поняття: любов як почуття, що має свою градацію від обожнювання до образи і туги.

1) Любов у китайських лексикографічних джерелах.

У лексикографічних дефініціях китайської мови «любов» пояснюється через гіпероніми – почуття, стан.

Аналіз словникових дефініцій дозволяє виокремити наступні аспекти концепту любов у лексикографії китайської мови:

аксіологічний – (комусь) подобатися, мати до (когось) прихильність; щира любов, гаряче любити, міцна прихильність;

суб'єктно-психологічний (суб'єктно-суб'єктний) – почуття взаємної любові між чоловіком і жінкою;

суб'єктно-об'єктний: любити Батьківщину, дорожити честю колективу.

У китайській мові любов до Батьківщини позначається лексемою 爱国 (Хафізова, 2012, с. 309).

Таким чином, полісемант 爱情 описує як міжособистісні (частіше традиційні сімейні), так і позитивні почуття до групи людей (колективу), державного утворення (Батьківщини). Конкретизується китайська любов лексемами: 爱情 – любов між чоловіком і жінкою і 爱国 – любов до Батьківщини.

Звертає на себе увагу четвертий лексико-семантичний варіант дефініції лексеми 爱情 – часто повторювані дії: «тріпати нерви, часто хворіти, виходити з себе». Поєднання в лексемі «любити» настільки контрастних сем, дозволяє припустити, що у світобаченні китайця людина з девіантною поведінкою НЕ звільняється від відповідальності за свої вчинки. Емпіричний

матеріал китайської мови вказує на те, що часто повторювані асоціальні поведінкові патерни суб'єкта є наслідком його схильності до такої поведінки, іншими словами, людина поводиться асоціально саме тому, що їй це подобається, вона це любить. Для порівняння, в українській мові зустрічаємо «вийти з себе» – дуже розлютитися, розгніватися, «мене понесло» (від гніву, люті і т. д.). Як бачимо, в українській мовній картині світу людина у хвилину сильних негативних емоцій і пристрастей не відповідає за себе, не є господарем своєї поведінки, що і зафіксовано в мові та мовленні: вживання безособових конструкцій і метафоричний опис людини, яка гнівається і знаходиться ніби поза власним тілом.

2) Любов у прецедентних феноменах.

Як зазначалося раніше, слово любов 爱情 увійшло в китайську мову порівняно нещодавно. Тому і не було виявлено чен'юй, у яких була б дана лексема. Любов у китайських фразеологічних одиницях виражається метафорично. Як зазначає Я. А. Журавльова, у китайській культурі існують єдині потенційні зразки метафоричних моделей (Вайсгербер, 2004, с. 42). Джерелами метафоричного перенесення служить жива природа, образи реальних і фантастичних тварин; музичні інструменти; предмети побуту.

Концепт любові, реконструйований на матеріалі прецедентних текстів, доповнює словниковий образ описуваного аксіологічного феномену, почуття носить суб'єктно-суб'єктний характер: 特指男女相戀的感情 «взаємна любов між чоловіком і жінкою». Як правило, підкреслюється соціальний статус чоловіка і жінки – це подружжя. У китайських фразеологізмах відображений акціональний код, тобто еталонна поведінка люблячих один одного людей. Любов у фразеологізмах виглядає як ритуал, дотримуючись якого, чоловік і жінка висловлюють один одному свої почуття. Любов повинна бути взаємною. Любов передбачає довіру, відданість, вірність. Відображений і

темпоральний аспект любові, особливо цінне почуття, пронесене через все життя: 白头偕老 «зберегти подружню вірність до глибокої старості».

Щасливе в шлюбі подружжя має схожі погляди на життя і готове бути разом і в горі, і в радості. У чен'юй відображений традиційний погляд на сімейний уклад, де дружині відводиться роль другого плану. Відповідно до конфуціанських навчань, жінка підкоряється батькові до заміжжя, чоловікові – після заміжжя, а після смерті чоловіка – старшому синові. Окремого дослідження вимагає концепт шанобливості 尊敬, що відображає любов дітей до батьків. У чен'юй така любов, як правило, пофарбована сумом: 风木含悲 «вітер і дерево зберігають печаль» (діти повинні пам'ятати про недовговічність своїх батьків, печаль дітей про неможливість дбати про батьках після їх смерті).

Лінгвістичний матеріал дозволяє нам простежити і градацію почуття любові:

1. Взаєморозуміння – 心心相印 «серця б'ються в унісон»;
2. Доброта – 相亲相爱 «бути добрими один до одного і любити один одного»;
3. Пристрась, обожнювання – 情有独钟 «мати особливу пристрась, обожнювати»;
4. Туга – 魂牵梦萦 «тужити, постійно думати».

1. 4 Любов як релігійно-політичний дискурс у сучасному Китаї

Як частина дослідження, хотілося також розглянути, як 爱 (кохання) як афективне поняття потрапило в китайський словниковий запас, як воно набуло популярності на певних етапах сучасної китайської історії та способи, якими він був адаптований як маркер сучасності та політичний дискурс у

республіканському (1911-1949) та комуністичному Китаї (1949-). Хоча літературознавці відзначають важливість формування кохання як афективного поняття для проєкції китайської сучасності, вони головним чином зосереджуються на концепціях та інтерпретаціях кохання в літературі, а також часові рамки від пізньої імперії (1368-1911) до маоїстського Китаю (1949-76). Саме тому вважаю доречним прослідкувати концепт «любов» не лише у сфері літератури, а й у прагматичній перспективі, що, на нашу думку, доповнить розуміння прояву цього концепту. Кілька досліджень про кохання в епоху після Мао зазвичай приписують джерела такого впливу християнству. У дослідженні пропонуємо, по-перше, розглянути довшу історичну перспективу, від 1910-х до 2010-х років, і, по-друге, частину дослідження присвятити вирішальному впливу революційного радикалізму на народні релігії на формування дискурсу державної пропаганди та повсякденної політики, а не прояви в літературі та джерелах з християнства. По-третє, розглянути теорію на прикладі деяких із найбільш суперечливого політичного діяча сучасного Китаю, Сунь Ятсена (1866-1925).

«Любов — це рідна мова серця», — пише Натаніель Хоторн, відомий американський романіст темного романтизму. Однак, як зазначає Хайян Лі, дослідник порівняльного літературознавства, про кохання завжди говорять запозиченими мовами (Lee, 2006, с. 298).

Лі припускає, що любов є артикуляційною категорією, яка не піддається натуралістичній, універсалістській, есенціалістській редукції, а також практиці культурної автентичності та політичної легітимності, а також засобам, за допомогою яких інституції створюються та оновлюються. Досліджень концепту «любов» в цьому відношенні було багато, але, як визнає Ян Плампер в «Історії емоцій» (Plamper, 2015, с. 168), увага здебільшого зосереджена на європейському та американському суспільствах. У випадку Китаю, хоча літературознавці відзначають важливість формування кохання як афективного поняття для проєкту китайської сучасності, вони головним чином зосереджуються на концепціях та інтерпретаціях кохання в

літературі, а також часових рамках пізніх часів: від імперського (1368-1911) до маоїстського Китаю (1949-78) (Lee, 2006, с. 297). У кількох дослідженнях про кохання в епоху після Мао зазвичай приписують походження такого афекту християнству, яке обов'язково обмежує сферу дослідження та нехтує альтернативними джерелами значення кохання, потужного механізму політики у формуванні китайської сучасності (Weilander, 2018).

У дослідженні пропонуємо зосередити увагу на самому терміні 愛, а не на інших проявах любові загалом, оскільки саме цей термін частіше вживається як політичний дискурс, включаючи 愛國 (патріотизм).

Як частина дослідження, цей розділ слугує передусім оглядом історії, в якій любов була прийнята як політична мова в сучасному Китаї. У дослідженні проведено аналіз ключових ідей трьох основних історичних етапів, під час правління Сунь Ятсена.

Тлумачачи етимологію 愛, Shuowen jiezi 说文解字 (Пояснення графіків і аналіз символів, складений близько 25-220 рр. н. е. і завершений у 100 р. н. е.) вважає 愛 синонімом 惠, тобто великодушності, милосердя або доброти.

Це значення можна знайти в «Аналектах Конфуція», які включають дев'ять ситуацій, у яких згадується сам термін «ай» — найочевидніше, у розділі під назвою «Янь Юань» (12.10), Фань Чжи запитав про значення доброзичливості, і Майстер сказав: «Це означає любити всіх людей». Подібне значення можна знайти в розділі Ян Хо (17.4), «Раніше, Учителю, я чув, як ти говорив: «Коли високопоставлена людина добре навчена, вона любить людей». Також у розділі Сюе Ер (1.5), у якому Учитель сказав: «Щоб керувати країною з тисячею колісниць, потрібно бути шанобливим і уважним до бізнесу та щирості; економія у витратах і любов до людей ; і зайнятість людей у відповідні пори року». І юнак, перебуваючи вдома, повинен мати синівську повагу, а за кордоном — поважати старших. Він повинен бути

серйозним і правдивим. Він повинен переповнюватися любов'ю до всіх і плекати дружбу добрих. Коли у нього є час і можливість, після виконання цих речей він повинен використовувати їх у ввічливих дослідженнях.

爰 у «Аналектах» можна також розуміти як морально конфуціанську структуру поведінки, якої треба дотримуватися. Наприклад, у розділі під назвою Ян Хо (17.21), «Цай Во запитав про трирічний траур за батьками, сказавши, що одного року достатньо ... І трирічного трауру повсюдно дотримуються в усій імперії. Чи насолоджувався Юй трирічною любов'ю своїх батьків?»

爰 також означає почуття переваги. Наприклад, у розділі під назвою «Глава Ба І» (3.17) Цзи Гун сподівався скасувати приношення овець в жертву, яке відзначало початок кожного місяця, і Майстер сказав: «Цзи, ти любиш овець; Мені подобається церемонія».

Однак у цих інтерпретаціях 爰 не використовується для вираження міжособистісних стосунків, як у романтичному коханні, що дало б суб'єктивність, як у патріотизмі (爱国).

Як і багато інших сучасних слів, що з'явилися після Опіумної війни в 1840 році та реставрації Мейдзі в Японії в 1868 році, «кохання» як вираження прихильності та почуття вперше було введено в Китай через Японію, коли обидві нації зіткнулися із західними ідеями та згодом прагнули перекладати їх, перш за все, з християнських філософій і текстів. В обох країнах місіонери дев'ятнадцятого сторіччя прийняли ієрогліф 爰 для передачі слова любов у таких уривках у Біблії, як «бо Бог так полюбив світ», і таким чином додали концепцію божественності та християнської емоційної залученості до конфуціанської моралі. За словами Сідні Гуліка (1860-1945), американського місіонера, кохання – це «те, що для західних вух є найсолодшим словом в англійській мові, основою щастя в домі, єдиним справжнім зв'язком між чоловіком і дружиною, батьками і дітьми», тоді як любов звучала б як конфуціанська інструкція того часу.

Однак незабаром кохання почало цінуватися в ширшому, світському контексті. Лін Шу 林紓 (1852-1924), відомий літературний діяч Китаю пізньої Цін і ранньої Республіки, був першою людиною, яка ввела цей термін 爱情, оскільки він об'єднав два символи 爱 та 情, які раніше позначали різні значення: перший – моральні умови, тоді як другий – особисті емоції. Публічна демонстрація емоцій була для Ліна «маркером естетичної чутливості та моральної вищості», що має бути відтворено як колективний естетичний досвід (Lee, 2006, с. 63). У результаті вважалося, що він перевершив «ритуальні очікування в конфуціанській системі соціальних релігій», а його одноміщани висміювали його як «дикого вченого». Хоча його спільний переклад Джоан Гасте, у якому вперше з'явився термін 爱情, є менш відомою роботою, версія Лін Шу *La dame aux camélias* (1899) разом із романом Ву Яньрена *Henhai 恨海* («Море жалю», 1906) вважався основоположним текстом концепції романтичного кохання – Школою мандаринських качок і метеликів – місцевим літературним рухом у 1910-х і 1920-х роках, який трансформував романтичні літературні стилі пізньої Цін.

Літературний рух 爱情 (романтична любов) означає складний рух, який охоплює не лише антиконфуціанство чи ностальгію за поваленою династією, але й прискорення народження нового способу існування, який втілює почуття громадянства, не втрачаючи автентичності китайської мови і культури. Ця поява сучасності з точки зору мовного присвоєння не була унікальною в Китаї. Якщо ми подивимося на приклад Японії того самого періоду, порівняльний ракурс допоможе висвітлити складність перетворення любові та значення цього в політичному та культурному плані.

Після провалу Сінхайської революції 1911 року 辛亥革命, яка намагалася скинути останню імператорську династію Китаю та встановити республіканський уряд, і через невдоволення умовами Версальського

договору (1919-20), який завершив Першу світову війну (1914-18), Рух Четвертого травня 1919 року (також відомий як Рух нової культури) прагнув прийняти західні поняття рівності та демократії та відмовитися від конфуціанської ієрархії та покори. Однією з головних цілей і внесків інтелектуалів Четвертого травня було оновлення мови та письма для протидії традиційному мисленню та почуттям. Любов і свобода були визначними ідеями під час руху Четвертого травня — як сказав Че Гевара, «справжній революціонер керується великим почуттям любові» (Гевара 1965).

Це романтичне кохання виникало не лише між окремими людьми, а й поширювалося на більший колектив. Це веде нас до зв'язку між 爱情 та 爱国, як це видно в іншому популярному літературному жанрі того часу, «героїчних синах і дочках» (儿女英雄). Цей жанр знаходить героїку у прояві іманентних чеснот (Lee, 2006, С. 75), у служінні нації як громадянин, і таким чином поєднує любов у всеосяжному наративі націоналізму. Часто в оповіданнях цього жанру уявна спільність нації стає беззаперечною кінцевою точкою всіх пристрасних пошуків, оскільки письменники поділяли відчуття, що любов стає героїчною лише тоді, коли вона визнає пріоритет патріотизму та сімейних обов'язків і вступає в боротьбу з силою власної пристрасності (Lee, 2006, С. 90). Популярна література стикалася з суперечливими спонуканнями оспівувати любов і підпорядковувати її чомусь вищому, щоб створити гомогенне суспільство, суміжне з нацією, з нацією, яка сприймалася як продовження родини, статі та ієрархії поколінь, увічнюючи модель покоління, політики, моралі та трансцендентності.

З одного боку, цей виклад любові є радикальним відходом від конфуціанської моралі, яка наголошувала на синівській шанобливості та ієрархії, оскільки вона надихнула покоління письменників і мислителів своєю шокуючою новою перспективою. Проте, водночас, настрої айцін та айгуо, виражені в літературних школах, таких як «Качка-мандаринка» та «Метелик» і «Героїчні сини та дочки», можуть бути настільки ж гендерними

та консервативними, наскільки й радикальними. Чоловік у цих історіях має тенденцію бути героїчним, сприймаючи широкі ідеї патріотизму та вписуючи значення та виносячи судження, тоді як жінка, яку часто представляють як перешкоду великим транс-особистісним ідеалам чоловіка або посередницею для них, повинна сприймати свою вірність і лояльну позицію, створену її стосунками з чоловіками, і жертвувати собою заради їхніх цінностей. Таким чином ці наративи відтворювали патріархальну гендерну ієрархію та соціальний порядок і показували, як чоловік може перетворитися з господаря сім'ї на громадянина держави. Твори та переклади Лінь Шу також були у відносно застарілому стилі класичної китайської мови, а не простонародної, яку відстоювали інтелектуали Четвертого травня. Як стверджує Лінн Пан, він чітко усвідомлював, що йому не вдасться зворушити почуття читачів, якщо вони не зможуть пов'язати історію, яку він розповів, або якщо вони вважатимуть персонажів і умовності надто чужими (Pan, 1987, с. 173).

Зрештою, абстрактне почуття приналежності до новоствореної китайської нації вважалося вищим ідеалом, ніж романтичне кохання, а дискурс любові та героїзму в пізній Цин і ранній республіці допоміг виховати новий спосіб вираження емоцій, патріотичні почуття замінили ієрархічну цінність доброти в конфуціанстві як нову моральну культивуацію.

Це нове відчуття приналежності до національної держави, яке тоді формувалося, виникло не лише з популярних літературних уяв. Правителі сучасної китайської республіки на початку режиму в 1912 році також винайшли нові механізми для створення сучасних громадян, які були віддані любові до своєї нації. Патріотизм, любов до своєї нації стали чеснотою нової Китайської республіки, що виражалося через участь у церемоніях і пов'язаних з ними ритуалах, таких як поклон прапору. Як зауважує історик Генрієтта Гаррісон (2000), школярів республіки вчили, що національний прапор символізує країну та представника народу і що громадяни повинні його поважати та любити. Державні ритуали (вигуки «Хай живе Республіка») і національні символи (такі як державний герб, державний гімн,

національний день і національний прапор) були винайдені державою для того, щоб «підвищити почуття поваги і любові до національного символу, емблема» (Harrison, 2000). Любов до своєї національної держави стала чеснотою.

З яких джерел черпали архітектори республіки, щоб побудувати цю нову патріотичну емоцію та сучасну націю? Такі вчені, як Деніел Бейс, Райан Данч, Девід Палмерс і Вінсент Гозерт, стверджували, що християнство зіграло значну роль у такому переході. Справді, серед патріотично налаштованих китайських християн було нерідко вважати занепад Китаю результатом ідолопоклонства, тоді як національна сила, процвітання цивілізації в США приписувалися християнській релігії.

Більшість традиційних шляхетських еліт були ворожі до християнства, яке вони зазвичай ототожнювали з політичним і культурним відчуженням. Нова еліта, яка навчалася в сучасних школах, а також торговці та міські професіонали часто розглядали ідею християнської республіки в більш позитивному ключі. Як зазначають Гузерт і Палмер, серед 274 депутатів, обраних до першого національного парламенту між груднем 1912 і січнем 1913 року, шістдесят були християнами, досить велика частка, враховуючи той факт, що християни становили менше 1 відсотка загального населення на той час. Ті серед нової еліти, які не були охрещеними або практикуючими християнами, тим не менше прийняли християнство як культурно та політично розвинену ідеологію, важливу для побудови сучасних інституцій та інфраструктури.

Сунь Ятсена 孫中山 (1866-1925), батька-засновника Китайської Республіки, який отримав освіту в місіонерській школі в Китаї, а потім навчався за кордоном, часто вважають хорошим прикладом цих нових християнських еліт. Багато хто стверджував, що він не лише був знайомий із грецьким словом *агаре*, мовою й риторикою християнської любові, у своїх політичних ідеях, а й перейняв його. Його найвідоміший пропагандистський

твір, bo'ai 博愛, що перекладається як «всесвітня любов», часто цитується на підтримку цього аргументу. Він часто писав «всесвітня любов» у своїх каліграфічних роботах, і багато з цих каліграфій були зроблені на банери в офіційних меморіальних залах. Інші стверджують, що боай сприйняв ширшу ідею людської спільноти, яка, разом з іншим популярним каліграфічним написанням його «все під небом» (天下为公), були конфуціанськими ідеями, які Сунь прирівнював до універсальної любові Ісуса, коли він виступав перед китайською аудиторією.

Незважаючи на те, що Сунь публічно визнав, що він зобов'язаний протестантському модернізму, також було помічено, що він мав тенденцію підкреслювати християнський вплив, коли розмовляв із західними репортерами, спонсорами та місіонерами про фінансування його революцій. Якщо ми уважно подивимося на його політику та політичну філософію, то побачимо, що вони здебільшого запозичені та натхненні радикальними мислителями, а не християнською теологією. Одним із цих радикальних мислителів був Генрі Джордж (1839-1897), американський політичний економіст, який, як вважається, навіть здійснив «більш безпосередній потужний формуючий і виховний вплив на англійський радикалізм» (Hobson, 1897, с. 68). Вплив Джорджа на Сунь Ятсена через його найвідомішу роботу «Бідність і прогрес» ([1879] 1960) широко досліджувався. Тут хочеться підкреслити вид радикалізму, пов'язаний із земельною реформою та християнською риторикою, який Сунь успадкував від Джорджа; перший демонструє радикальний соціалізм Суня, а другий — його рамки для сучасності, що також відрізняє Суня як лідера Націоналістичної партії (КМТ) від більш явно світських китайських комуністів.

У той час, коли Китай переживав низку змін, Америка переживала власні глибокі соціальні та культурні перетворення, відзначені зростанням населення та індустріалізацією. Бідність та економічні кризи були одними з проблем, які виникли разом із цими подіями, які Джордж розглянув у своїй

знаковій праці «Бідність і прогрес». У цій книзі Джордж запропонував такі сміливі ідеї, як «єдиний податок», тип оподаткування, спрямований на зниження ціни на землю та встановлення єдиної бази оподаткування для всіх об'єктів нерухомості, незалежно від їх місцезнаходження. Цю ідею єдиного податку іноді розуміють як націоналізацію землі, ідею, яка здавалася його сучасникам надто радикальною, але була із задоволенням оцінена Сунь Ятсеном. Він навіть сказав інтерв'юєру, що «вчення вашого платника єдиного податку, Генрі Джорджа, будуть основою нашої програми реформ».

Сунь справді запропонував встановити вартість землі та повернути збільшення вартості громаді. Він також багато писав про економічний розвиток у поєднанні з соціальною справедливістю і приписав свої роздуми щодо цих питань безпосередньо Джорджу, заявивши, що «вплив промислової революції на суспільство точно такий же, як Генрі Джордж описав у своїй книзі: Прогрес і бідність». Він також процитував Генрі Джорджа, що «він [Джордж] сказав, що прогрес сучасної цивілізації подібний до гострого клина, раптово вбитого між вищими та нижчими класами» (Sun, 1980, с. 124). Визнаючи вартість індустріалізації, і Джордж, і Сунь дотримувалися соціалістичного погляду на державу, критично оцінювали західну демократію та стверджували, що без перерозподілу багатства політична рівність зрештою призведе до організованої тиранії або анархії (Sun, 1980, с. 126).

Цікаво зауважити, що радикалізм як Сунь Ятсена, так і Джорджа часто був відтінений риторикою християнської любові. Сунь визнав той факт, що місіонери «впроваджували любов у дію, організовуючи школи та лікарні» (Sun, 1980, с. 45), і називав Ісуса «релігійним революціонером» (Sun, 1980, с. 65-66). Вважається також, що Генрі Джордж став прообразом руху Соціального Євангелія, протестантського руху, який наголошував на застосуванні християнської етики до соціальних питань.

Хоча громадянська війна в Китаї згодом залишила націоналістів і комуністів заклятими ворогами, ранні революціонери Гоміндана

(Націоналістична партія, Гоміньдан), включаючи Суня, симпатизували комунізму. Революційний альянс Сунь Ятсена (同盟会) виступав за республіканську революцію. Як стверджує Аріф Дірлік, тип анархізму та соціалізму, схвалений Революційним альянсом Суня, був переважаючою соціально-революційною думкою до 1919 року. Соціалізм Революційного альянсу виступав за соціалізм через державну політику, яка зрештою змінила суспільство. Як згадувалося раніше, соціальна нерівність, яку Сунь спостерігав у Європі, глибоко вплинула на його думки та змусила його повірити, що нерівність спричинена нерегульованою ринковою економікою капіталістичного розвитку. Його мета у просуванні соціалізму ґрунтувалася на тому, що Китай, який індустріалізується, повинен намагатися уникати таких соціальних розколів.

До того часу, як Гоміньдан виробив власне ставлення до комунізму як доктрини та системи, він був значною мірою відрізаний від подальшої еволюції передової протестантської політичної теології. Іншими словами, хоча початковою точкою контакту Суня з прогресивними ідеями був протестантизм, він не розвивав політичну теологію чи християнсько-демократичну теорію, а радше шукав поєднання радикальних ідей для свого підходу до модернізації Китаю. Іншими словами, хоча боай, здається, є адаптацією християнської лексики, його значення більше пов'язане з соціалістичним почуттям універсалізму та радикального впливу.

Сунь не був єдиним у відстоюванні риторики любові до проекту націоналізму та сучасності Китаю. За словами Лі Дачжао 李大钊 (1888-1927), одного із засновників китайського комунізму, ідеєю комунізму також була боай, що тлумачилася як любов між братами та співвітчизниками. Ідеологія революції зрозуміла і впроваджувалася як анархо-комунізм, свобода, рівність і всезагальна любов. Чень Дусю 陈独秀 (1897-1942), співзасновник і генеральний секретар КПК, також проголосив, що завдання, яке стоїть перед

інтелектуалами Китаю, полягало у створенні суспільства, яке було б щирим, прогресивним, активістським, вільним, рівноправним і сповненим загальною любові.

Серед раннях комуністичних революціонерів, які пізніше розійшлися з Сунем, любов до Китаю як до нації набула різної форми, оскільки секулярний радикалізм КПК пізніше призвів до сильної програми проти впливу християнства та іноземних держав. Відкриваючи переваги радянської системи, Сунь шукав спорідненості між комунізмом і християнством. Коли він припустив, що Захід потребує радикальних соціальних і політичних змін у 1930-х роках і пізніше, він мав на увазі появу комунізму в християнсько-демократичних суспільствах. Незважаючи на те, що прийняття Сунем християнства було здебільшого з прагматичних міркувань, таких як збір коштів і соціальні реформи, його християнської або західної зовнішності було достатньо для пізніших членів КПК, щоб побачити в ньому лідера протилежного табору. Дональд Тредголд, дослідник історії, має рацію, коли припускає, що Сунь ніколи не переконував китайських інтелектуалів повністю довіряти його світогляду чи окремим доктринам, оскільки пізніше історія доводить, що інші революціонери зрештою вирішили приєднатися до КПК, ніж до Гоміндан, який охоплював більш «агресивно світські вчення Заходу» або «синкретичну комбінацію» західних світських вчень з китайськими традиційними доктринами, позначеними відсутністю християнства.

Отож, боай, інтуїтивно зрозуміла християнська концепція, яка, тим не менш, має своє коріння в радянському радикалізмі, не лише поінформувала засновника Республіканського Китаю та лідера Гоміндану Сунь Ятсена про Три принципи народу, але й сформувала способи, якими засновники КПК, опозиційної партії Гоміндану, характеризували концепцію комунізму. Хоча боай Сунь Ятсена виглядає як адаптація християнської лексики, його значення, пізніший розвиток і застосування протягом революційного курсу Китаю з 1912 року мали більше спільного з соціалістичним почуттям

універсалізму та радикального впливу. Незважаючи на те, що КПК і Гоміньдан зрештою вступили в десятирічну громадянську війну, яка передувала заснуванню Китайської Народної Республіки (КНР) у 1949 році, на початку двадцятого століття їхні шляхи перетнулися в межах однієї політичної території універсального концепту «любов», боай.

Висновки до розділу 1

По-перше, мовну картину світу слід розуміти як фіксацію відображення реального світу, спосіб концептуалізації дійсності, історично сформовану сукупність уявлень про світ у свідомості мовного колективу. Когнітивна картина світу та мовна картина світу пов'язані між собою як первинне та вторинне, як зміст поняття та засіб доступу дослідника до цього поняття.

По-друге, визначення поняття «любов» в українських та китайських тлумачних словниках багато в чому збігається, є загальні компоненти значення: почуття глибокої прихильності до іншої людини (1), засноване на взаємному розташуванні та симпатії (2), засноване на статевому потягу (3), схильність, розташування або потяг до чогось (4). Але є й деякі відмінності: в українських словниках є компоненти – заснована на родинних зв'язках (1), шанобливе ставлення (2), а в китайських – дбати, берегти, співчувати, шкодувати, що вказує на номінацію дії щодо цього поняття.

Взагалі поняття «любов» в європейському сенсі слова в китайській традиційній культурі не було. Так, в китайській мові українському субстантиву любов найбільше відповідає утворення з двох коренів 爱情.

У сферу ай входять «повага», «радість», «обожнювання», «туга», «жалість». У сферу 情 входять значення «дружба», «секс», «доля», «хвороба», «образ». Сучасні китайські словники акцентують увагу на таких

значеннях кореня, як «почуття, емоції; настрої», «пристрасть», «чуттєвий потяг», а також метафоричне – «положення, обстановка; обставини».

На іншому полюсі інтенсивності знаходиться синонім 欢, який в цілому співвідноситься з англійським «to like» і українським «подобатися».

Для 欢 в ролі прикметника також є компоненти сенсу, пов'язані із загальним позитивним почуттям радості – «радісний, веселий», а також «дружний» як результат подібного з любов'ю, але не тотожного їй почуття дружби.

Але найбільша якісна специфіка прояву любові в китайській лінгвокультурі є, на наш погляд, в четвертому китайському корені. Це дієслово 喜, яке за ступенем інтенсивності займає, так би мовити, проміжне положення між 爱 і 欢. Можна сказати, 喜 – це «дуже подобатися», тобто відчувати певний приємний стан, що відображено в іншому значенні «бути радісним». А в ролі прикметника 喜 – це теж «радісний» і у звуженому значенні – «весільний».

Хоча літературознавці відзначають важливість формування кохання як афективного поняття для проєкції китайської сучасності, вони головним чином зосереджуються на концепціях та інтерпретаціях кохання в літературі, а також часові рамки від пізньої імперії (1368-1911) до маоїстського Китаю (1949-76). Саме тому вважаю доречним прослідкувати концепт «любов» не лише у сфері літератури, а й у прагматичній перспективі, що, на нашу думку, доповнить розуміння прояву цього концепту. Хоча боай Сунь Ятсена виглядає як адаптація християнської лексики, його значення, пізніший розвиток і застосування протягом революційного курсу Китаю з 1912 року мали більше спільного з соціалістичним почуттям універсалізму та радикального впливу. Незважаючи на те, що КПК і Гоміньдан зрештою вступили в десятирічну громадянську війну, яка передувала заснуванню Китайської Народної Республіки (КНР) у 1949 році, на початку двадцятого

століття їхні шляхи перетнулися в межах однієї політичної території універсального концепту «любов», боай.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА АНАЛІЗУ КОНЦЕПТІВ

2.1 Основні методи дослідження концептів

Методологія для дослідження складних концептів пропонує інтегративний підхід, включаючи застосування методів аналізу концептуального (кількісного та якісного), використання лінгвістичної семантики, когнітивної лінгвістики та концептуальних і лінгвокультурологічних досліджень, аналізу методик дискурсу.

Існують різні способи описати поняття, які вчені використовують у своїх працях. На думку А. П. Мартинюк, «у когнітивній лінгвістиці склалося сім напрямків концептуального аналізу: онтологія, логіка, мова-культура, поезія, психолінгвістика, семантика-психологія та дискурс» (Мартинюк, 2012, с. 14-18). Концептуальний аналіз включає в себе виявлення мовних засобів вираження понять, аналіз методу концептуального дослідження, що має: концептуальний аналіз, дефініційний аналіз як метод виявлення концептуальної основи концепту, компонентний аналіз як опис структурної організації номінативного значення концепту, етимологічний аналіз як відображення внутрішньої форми лексикону – назв концептів, побудову синонімічних рядів, побудову каркасу, модульний підхід, застосування засобів теорії когнітивної метафори.

Теоретичну основу нашого дослідження склали роботи А. Вежбицької, Л. Вайсгербера, А. Залізняка, Л. А. Лисиченко, А. Яремчука, І. А. Живіцької, В. Л. Іващенко, Т. А. Космеди, М. В. Плотнікової, Дж. Лакоффа, Р. Лангакера, М. Мінського, Ч. Філлмора та інших вчених.

Концептуальний аналіз є основним методом логічного аналізу мови та когнітивної лінгвістики, що включає в себе моделювання концептів (з використанням різних метамов або природних мов) і опис – інформаційної структури свідомості, яка є структуруванням концептуалізованих об'єктів.

Набори знань, вербальні і нелінгвістичні, набувають різних когнітивних механізмів через взаємодію (Мартинюк, 2012, с. 261-262).

Концептуальний аналіз спрямований на виявлення змісту концепту, формалізуючи те, що закладено в інтуїції, існує в колективному несвідомому і виражається словами. У практиці концептуального аналізу найчастіше використовується поєднання аналізу на основі етимології та контекстуального аналізу (Li Shen, 1997, P. 85-86).

Ми спираємося на методологію, запропоновану В. І. Карасиком, який стверджує, що концептуалізація реальності відбувається як позначення, вираження та опис (Shen Li, 1997, P. 109). Позначення – це виділення змісту, пов'язаного з цією мовою та культурою, а також присвоєння цього фрагмента розуміння реальності для спеціальних символів (Li Shen, 1997, с. 109). Вираження поняття — це сукупність вербальних і невербальних засобів, які прямо чи опосередковано ілюструють і розвивають його зміст. Опис концепту – це спеціальна дослідницька процедура, яка використовується для пояснення значення його денотату та найближчого значення до нього (Li Shen, 1997, P. 109-111). У нашому дослідженні ми використали: 1) визначення 2) контекстуальний аналіз 3) етимологічний аналіз.

У роботі також використовується метод концептуального аналізу, розроблений М. В. Піменовою, який розкриває етимологію слів і назв концепції і, відповідно, мотиваційні характеристики; аналіз слова на позначення концепції, і також синоніми до назви концепції як результату концептуальних характеристик; розглядає концептуальні метафори і як результат – використання символів, які служать для створення цих метафор. У зв'язку з цим М. В. Піменова зауважує, що будь-яка концепція має певний сенс і структуру, представлену сукупністю концептуальних знаків: Концепція в акті прояву фрагменту світу або частини такого фрагменту має складну структуру, виражену різними групами знаків, що реалізуються різними сучасними методами і засобами (Pimenova, 1993, P. 113-114),

концептуальна нотація того факту, що вираз використовується в вигляді вільного вираження в відповідних одиницях (Левицький, 2004, с. 8).

Наша методологія вивчення кожного компонентного концепту заснована на дослідницьких процедурах. А. М. Приходько виявляє структуру концепту як субстрат, адстрат, епістрат, точніше – понятійний субстрат, перцептивно-образний адстрат та ціннісний/валоративний епістрат (Ratner-Sternberg, 1916, с. 21). На основі твердження, що концепт має понятійний, ціннісний образний та структурні складники, понятійний складник виявляється за допомогою номінації. Образний – вербалізується концептуальними метафорами, тобто метафоричною номінацією. Ціннісний у свою чергу об'єднаний із понятійним та образним компонентами.

На етапах дослідження ментальних концептів використовуємо традиційні методи: метод суцільної вибірки – відбирається досліджування номінацій (під «вибіркою» розуміється «сукупність елементів, що були отримані внаслідок добору» (Хафізова, 2012, с. 45)), дефініційний, компонентний аналіз залучається задля виділення базових значень назв концепту, аби виокремити семи з усіх значень лексеми; етимологічний аналіз – для побудови внутрішньої форми назви (імені) концепту; контекстуальний аналіз вживається для встановлення мовних засобів для репрезентації концепту; структурно-семантичний аналіз застосовується, щоб структурно-семантично класифікувати мовні засоби вираження концепту; кількісний і компаративний аналіз застосовуємо щоб порівняти кількісні співвідношення.

Когнітивний дискурс включає: аналіз понять – моделювання та пояснення понять. Інтерпретаційний і текстологічний аналіз – виокремлюють дискурсові фрагменти реалізації досліджуваного концепту.

Методи інтерпретації когнітивного дискурсу дозволили встановити концептуальні характеристики концептів та ідентифікувати абстрактні образи. Для побудови фреймової моделі концепції ми представили метод фреймового моделювання. Інструментарій теорії когнітивної метафори дав можливість встановити взаємозв'язки концептуальних метафор, які містять

образно-ціннісний компонент будь-якого концепту. Аналіз словникових значень є необхідним етапом вивчення концептуальних компонентів і концептуальних структур. А. М. Приходько каже: «Понятійний субстрат концепту – це той мінімум його смислового об'єму, який зазвичай фіксується лексикографічними джерелами» (1996, с. 22). Концептуальною основою концепту є фактична інформація, тобто пропозиційне знання, засноване на мовних фіксаціях (опис, визначення). Це можна пояснити за допомогою аналізу компонентів визначення кандидата на концепцію (1996, с. 22-23).

Компонентний аналіз – це метод опису структурного складу має значення мінімального набору семантичних компонентів, кожен із яких виконує свою функцію і пов'язаний з іншими певними ієрархічними відносинами (Ван Юэ, 1997, с. 230). «Це розкладання лексичного значення на елементарні семантичні одиниці» (Вайсгербер, 2004, с. 85). Вивчення концептів спрямовано на встановлення понятійних складових концептів. Це завдання можна виконати за допомогою визначення та конструкції. До того ж, концептуальні компоненти вивчаються за ізольованим описом.

Етимологія використовується для відображення внутрішньої форми назви поняття (слова, яке представляє поняття). Мовна реалізація концепції створюється шляхом встановлення набору мовних засобів для представлення певної концепції. Серед засобів найменування понять — прями номінації, похідні від них, словосполучення та фразеологізми, а також синоніми. Ми також вважаємо, що методи фреймового моделювання (М. Мінський, Ч. Філлмор, С. А. Жаботинська) та теорія концептуальних метафор (Дж. Лакофф, М. Джонсон) є методами дослідження концептів, якими надається перевага в сучасній науковій літературі. Для розгляду структури концептів найбільш актуальним вважаємо метод фреймового аналізу. Для розгляду структури концепту найбільш релевантним вважаємо метод фреймового аналізу, суть якого полягає в тому, що будь-яка ситуація може бути представлена у вигляді моделі.

Фрейм представляється як структура вузлів та відносин. Верхній рівень кадру зафіксований і відповідає тому, що завжди правильно для цієї ситуації. Вершинний вузол є постійним компонентом ситуації та «містить інформацію, яка завжди актуальна для конкретної ситуації» (Залізник, 2002, с. 289-290). Слоти (порожні вузли) розташовуються під цими вузлами та «заповнюються відомості з конкретної ситуації» (Залізник, 2002, с. 289-290) при реалізації ситуації в дискурсі. На думку М. М. Болдирева, структурно кадр представляє собою дворівневу модель з вершинами і прорізами, заповненими пропозиціями (Болдирев, 1998, с. 37). За С. А. Жаботинською фреймова структура експлікується в 5-ти слотах предметного фрейму, 3-х слотах акціонального, 3-х слотах посесивного, 3-х слотах ідентифікаційного та 3-х слотах компаративного фреймів (儀禮注疏, 1997, с. 12-13).

Вибудовуючи фреймову структуру, можна компактно відобразити інформацію, знання та досвід, що стосуються аналізованого поняття.

Американські вчені Дж. Лакофф та М. Джонсон припустили, що метафора влади – в людському мисленні та пізнанні, і що саме людське мислення має метафоричний характер (Lakoff, Johnson, 1996).

Інструментарій теорії когнітивних метафор встановлює кореляції між когнітивними метафорами та ідентифікує і пояснює ці метафори. Тому що ці метафори є образно-ціннісним змістом концепту. Поняття, що репрезентуються метафорою, є референтною або цільовою сферою поняття, а поняття, що використовується для порівняння, є кореляційною або вихідною областю поняття (Дж. Лакофф).

Основою метафоризації є процес взаємодії між структурами знань у двох концептуальних ідеях, домені джерела та домені мети. У результаті односторонньої метафоричної проекції від вихідної області до цільової, сформованої в результаті досвіду взаємодії людини з навколишнім світом, елементи вихідної області менш засвоєні концептуальною структурою цілої вашої області. Вона показує пізнавальну природу метафори.

Таким чином, концептуальна метафора розкриває образний елемент концепту.

2. 2 Етапи аналізу лінгвокультурного концепту

Огляд сучасних методів аналізу дає можливість узагальнити різні компоненти концепту, всі вони спираються на такі дослідницькі процедури – етимологію, компонентний аналіз, контекстуальний аналіз та інтерв'ю, таким чином, беручи до уваги гіпотетичний синтетичний підхід. У процесі аналізу лінгвокультурних концептів рекомендуємо використовувати комплексну методик, спрямовану на виділення різних аспектів концепту. Його основні етапи:

1) Побудова номінативного тіла концепту та встановлення його номінативної щільності. Це можна пояснити, аналізуючи його засоби мовної об'єктивації. Відповідно до концептів «розподілених» в мовних символах, які їх заперечують, будується структура концепту, що «вимагає вивчення всього лінгвістичного корпусу, який репрезентує концепт» (Піменова, 2004).

Конструювання номінативного поля культурних концептів відбувається шляхом безперервного відбору мовних представників концептів із енциклопедії, етимології, культури, міфів, описів та церковних словників. Тому що словники є всією сукупністю знань людини про світ. У словникове визначення включаються мовні думки людини, поняття, поняття, що становлять сутність картини світу, та етнографічні джерела, що описують конкретні культурні явища як засоби мовного вірування. У запропонованій аналітичній структурі номінативне поле містить лише прямі номінації понять, їх синоніми та похідні.

Велика кількість іменників того чи іншого концепту представлена високою номінативною щільністю того чи іншого фрагмента мовної системи, що відображає актуальність вербалізованого концепту для суспільної свідомості. Термін «номінативна щільність» запровадив В. Карасик. Під цими поняттями Карасик отримав ступінь мовної витонченості того чи іншого

понятійного простору: кодифікований фрагмент реальності, багатоваріантна семантика, складна семантична витонченість, нюанси символів» (Карасик, 1992).

При обчисленні номінативної щільності понять замість кількох введених заходів вибрані високі та низькі прикметники, але, незважаючи на те, що номінативна щільність є досить великою мірою, її краще визначати цифровим шляхом, який я вважаю більш правильним та обґрунтованим еквівалентом. Як номінальний коефіцієнт щільності використовують цифровий еквівалент. За коефіцієнтом номінативної густини ми отримуємо числову кількість кількості номінативних полів у концепті. Коефіцієнт номінальної густини розраховується за формулою $Q_{nd} = N_{Fc} : N_{Fmcs}$. де Q_{nd} – коефіцієнт номінальної щільності, N_{Fc} – загальна кількість одиниць номінального поля для цього понятійного поля, а N_{Fmcs} – загальна кількість одиниць понятійного поля, номінативне поле концепту, якому належить концепт.

2) Вибір та опис концептуальних компонентів. Відповідно до призначення аналізу культурних концептів у структурі видів концептів ми розрізняємо два елементи: культурний та концептуальний.

I. Культурний компонент концепту має три шари: історичний, етимологічний та практичний, що охоплює стійкий набір семантичних ознак та способів вербалізації, що змінюється діахронічно.

A) Історичний прошарок. Історичний пласт понять описує та аналізує те чи те явище у всіх його проявах. Методом цих процедур є доказ того, що створене явище є концептом культури і може набувати певних функцій, якщо потребує використання його поза певним понятійним полем або взагалі в універсальному концепті.

Б) Актуальний шар. Враховуючи той факт, що концепти мають мовні репрезентації і тому підлягають семантичному аналізу, а парадигматичні аспекти є складовою лексико-семантичного аналізу, застосуванням вивчення

сучасних пластів концептів є лексичний аналіз, словотвірні функції його мовних представників.

- Лексичні символи. Лінгвістичний аспект дослідження включає в себе розгляд основної номінації концепту, так і його синонімів зі світогляду того, хто говорить, відображає один і той же концепт і може давати йому різні назви. Структуруючи лексеми, що є в синонімічних рядах, ми розкриваємо основні номінації понять, а разом з ними виділяємо домінанту ряду і розпізнаємо її як назву поняття.

- Функція словотвору. Доречним буде аналізувати всі лексеми, що мають спільний корінь із основним мовним представником певного поняття. Метод комплексного словотвірного аналізу є інстанційною належністю того чи того похідного номінативного поля відповідного концепту. Тобто ідентифікувати склад і частотність словотвірних парадигм, що описуєть поняття більш детально. Першим етапом такого аналізу висвітлення формантів та типів словотвору. Другий крок – спосіб словотвору. По-третє, встановлюється тип словотвору.

В) Етимологічний шар. Детальний аналіз поняття містить встановлену етимологію вказаного символу, назви поняття. Для встановлення внутрішньої форми дослідження ми використовуємо етимологічні описи засобів мовної репрезентації понять. Це допомагає аналізу етимологічного шару поняття, що дозволяє використовувати програму, а також первинне значення об'єкта, що вивчається. Простежити розвиток як лексем, а й діахронічних понять і встановити механізми їх формування.

II. Зрозумілий компонент концепції. Концептуальні компоненти концепту виходять шляхом аналізу значення слова – головного представника концепту, тобто на даному етапі описується концепт з використанням словникового значення слова, що репрезентує концепт. Компонентний аналіз

– це метод пошуку словникових визначень, які розкладають значення слова на сім компонентів. На думку Л. Лисиченко, «по градації сем кожної лексичної групи розрізняють архтеми, гіперсеми та гіпосеми» (1997, с. 90). Як призначення семової диференціації є групування синонімів у синонімічні сімейства, ми виділяємо архісеми, загальні ознаки, що об'єднують синоніми (1997, с. 89). Щоб встановити домінують цих синонімічних рядів, саме відокремлених назв понять, підкреслимо в семантичній структурі синонімів гіпотезу – «семи розрізняють значення синонімів» (1997, с. 73).

Зважаючи на те, що засоби мовної репрезентації концептів часто неоднозначні, ми зосередимося на їх семантичних структурах. Семантична структура багатозначного слова встановлюється шляхом виявлення його лексико-семантичних варіантів (ЛСВ) у тлумачному словнику. Проявлення ЛСВ у семантичній структурі лексем виникає в тому, щоб довести в цих лексемах наявність семантики, що розвиває їхню приналежність до того чи іншого поля поняття, довести концепт, що об'єктивується лексемою. Виділяються семантичні елементи як компоненти понятійної структури згаданої лексеми.

3) Моделювання структури поля концепту. Кожному поняттю відповідає фрагмент понятійної системи, який представляє ту чи іншу предметну область, саме ту предметну область, на яку А. Приходько використовує термін понятійна область. Поділяючи понятійні поля на понятійні поля макрорівня та мікрорівня, А. Приходько стверджує, що до першої групи понять належать ті, що відповідають низці понять, а понятійні поля мікрорівня є «умовно унікальними полями одного поняття» (Приходько). Т. Космеда вважає поняття як його змістом так і значенням слів (або, частіше, смислових комплексів), а під значенням – найменші одиниці понять, культурні поняття. Концептуальною структурою лінгвокультурологічного концепту називається сукупність семантичних елементів, якщо концептуальна структура є сукупністю узагальнених ознак,

деяких і достатніх для ідентифікації предмета, що фрагментом мовної картини світу.

Польова організація концепту є ієрархією семантичних елементів, що складаються з ядра і різних периферійних зон у структурі концепту. Структура поняття розрізняє ядро, основну зону та периметр. Реконструкція понятійної структури досягається найповнішим виявленням семантичних елементів. Враховуючи, що концептуальне ядро складається з найбільш важливих і релевантних функцій, зона концептуального ядра містить концептуальні компоненти, представлені загальною інформацією про об'єкти та назву понять, представлених зауваженням, що містить символічний компонент. Понятійні конструкції досліджуються та узагальнюються шляхом виділення та опису напіввідділених одиниць суб'єктивної одиниці концепту, особливо напівконгруентних або близьких за змістом. Тобто зводиться до єдиного символу та інтерпретується. Як єдина когнітивна ознака концепту.

Що ж до зони ядра, вона складається із сутнісних, тобто основних ідей, тоді як периферійні елементи становлять власний зміст інших понять. Ядерна зона та периферійна зона складаються із семантичних елементів культурного елемента концепту. Це уніфікується через пізнавальну інтерпретацію значення мовних описових засобів того чи іншого явища, а також пізнавальних вказівок, отриманих із різних джерел. Результатом моделювання концептів польової організації в межах лінгвістичного концептознавства є словесно-графічне виявлення змісту концептів як польових структур.

Запропонований метод концептуального комплексного аналізу може бути використаний для вивчення лінгвокультурологічних концептів. Це перспективно сьогодні через помітне посилення уваги до національно-культурної самобутності кожної мовної спільноти.

Висновки до розділу 2

Отже, застосовуючи вищезазначені методи та аналітичні методи, можна провести всебічне вивчення мовних та культурних концептів. У сучасних концептуальних наукових дослідженнях використання конкретних дослідницьких процедур та багатьох методів залежить від мети дослідження.

Комплексні методи аналізу понять та комплексний підхід до їх вивчення виявляють різні мовні засоби вираження понять, відстежують частоту їх реалізації в дискурсі та, отже, виявляють особливості змісту та структури концепції.

Перспективою подальших досліджень є застосування методології дослідження концептуального комплексу на кількох концептуальних прикладах.

Огляд сучасних методів концептуального аналізу дозволив зробити узагальнення та знайти відмінності, всі вони складаються з однакових дослідницьких процедур – етимологія, компонентний аналіз, контекстуальний аналіз та інтерв'ю, таким чином враховуючи гіпотетичний синтетичний підхід. У процесі аналізу лінгвокультурних концептів рекомендуємо використовувати комплексну методологію, спрямовану на висвітлення різних аспектів концепту.

Він включає такі етапи: побудова концептуального номінативного поля та встановлення його номінативної щільності, виділення та опис елементів концептуальної структури, моделювання структури концептуального поля.

У нашому дослідженні ми включили комплексний аналіз. Адже він підкреслює та пояснює структурні елементи поняття. Розглядаючи власні пласти любовного концепту, ми проаналізували низку лексики та синонімів. Ми також використовували концептуальні компоненти, підкреслюючи репрезентативні слова поняття та виділити різницю між основними та периферійними зонами.

РОЗДІЛ 3. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ЛЮБОВ» У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

3.1 Порівняння когнітивних ознак українських і китайських фразеологізмів із концептом «любов»

Мовні засоби пов'язані з когнітивними структурами та процесами, відповідно процес комунікації пов'язаний із мисленням. Ключем до розуміння будь-якої картини світу є лексеми, фразеологізми як знакові репрезентанти різних знань у свідомості людини, відповідно мовні засоби не лише номінують, а й відображають особливості мислення, світосприйняття у процесі комунікації. У зв'язку з цим актуальне вивчення фразеологічних засобів, які використовують у процесі реалізації різних намірів як в експліцитній, так і імпліцитній формах у когнітивному та прагматичному аспектах.

Отож, першим етапом аналізу змісту концепту «любов» стало вивчення китайських прислів'їв, пов'язаних з цим концептом, та виділення когнітивних ознак, які вербалізуються у фразеологізмах.

У ході аналізу в китайській мові було виявлено 22 такі ознаки з досить невеликими відмінностями в області кількості паремій, якими ці когнітивні ознаки представлені. Кількість прислів'їв, що представляють кожну ознаку, виявилось різним, для прикладу було обрано найяскравіші на нашу думку.

1. «Любов приносить страждання» (爱上一个人的时候，总会有点害怕，怕得到他，怕失掉他。 – Коли люблю, завжди трохи боюся, боюся володіти ним, боюся його втратити),

2. «Кохання не буває ідеальним» (爱你的人如果没有按你所希望的方式爱你，那并不代表他们没有全心全意地爱你。 – Він не так любить тебе, як ти бажаєш, але це не означає, що він не любить тебе від всього серця),

3. «Любов не можна купити» (爱情是不能买卖的. – Любов не може бути предметом торгівлі),
4. «Любов буває без причини» (我爱你，没有什么目的。只是爱你。 – Я люблю тебе без будь-якої мети. Просто люблю тебе),
5. «Любов – без неї жити погано» (爱一个人很难，放弃自己心爱的人更难。 – Це важко – відмовитися від своїх коханих людей),
6. «Любов – з нею жити добре» (我是幸福的，因为我爱，因为我有爱。 – Я щасливий, тому що вмю любити, у мене в душі є любов),
7. «Любов – всепоглинаюче почуття» (一日不见，如三秋兮 – Один день не побачив тебе – як кілька років минуло),
8. «Любов – мінливе почуття» (наприклад, 爱情使人忘记时间，时间也使人忘记爱情。 – Любов змушує людину забути час, а час змушує людину забути кохання),
9. «Любов – суперечливе почуття», «кохання може бути нерозділеним», «Любові не потрібні слова», «любов – запорука щасливого життя» – по два і по одному прислів'ю для ознак «любов – непостійне почуття», «любити краще, ніж не любити», «любов – допомога», «любов ушляхетнює», «заради любові жертвують», «любов сліпа», «любов не можна приховати», «кохання – досвід у житті», «кохання – мистецтво» і «любові потрібна довіра» (猜疑是爱情之树上的一把斧头. – Підозра – сокира дерева кохання).

Як бачимо, у полі переважає когнітивна ознака «любов приносить страждання». Значення «любов не буває ідеальна» входить у зону ближньої периферії. Далеку периферію представляють ознаки «любов не можна купити», «любов буває без причини», «любов – без неї жити погано», «любов – з нею жити добре», «кохання – всепоглинаюче почуття», «любов – мінливе

почуття», «любов – суперечливе почуття», «любов може бути нерозділена», «любов – їй не потрібні слова» і «любов – запорука щасливого життя».

У зоні крайньої периферії виявилися ознаки «любов – непостійне почуття», «любити краще, ніж не любити», «любов – допомога», «любов ушляхетнює», «заради любові жертвують», «любов сліпа» «любов не можна приховати», «кохання – досвід у житті», «кохання – мистецтво» і «любові потрібна довіра».

У процесі дослідження було виявлено, що прислів'їв про кохання в китайській мові не надто багато. Це може бути пов'язано з тим, що в давнину в Китаї слово «любов» означало «людяність», «гуманність», «доброту» і дуже рідко висловлювало почуття людей. У династії Сун Чжу Сі висунув «Три підвалини і п'ять непорушних правил», це сковувало розвиток характеру людини, людям нелегко було висловлювати свої почуття. В Україні ж православна культура кохання ставила до ряду найважливіших почуттів. Відповідно, ми висловлювали свої почуття відкрито.

У ядрі концептуального поля китайців думка, що кохання приносить страждання. При тому, у китайців майже немає таких думок як любов приносить щастя, неможливо без неї жити, вона облагороджує людину, вона щира і треба йти за покликом серця, а не дивитися на матеріальні цінності. Суспільство дуже впливало на людей, тому вони не змогли бути «сліпими» просто від кохання.

Наступним етапом аналізу концепту «любові» став асоціативний експеримент (опитування серед знайомих китайців в університеті та інтернет-мережах віком від 17 до 33). Для позначення формульованої когнітивної ознаки було використано найменування найбільш частотної реакції або найбільш нейтральне у стилістичному відношенні слово. Після цього визначалася яскравість ознак (встановлювалося кількість асоціацій кожної ознаки), вибудовувалося поле, в якому ознаки розташовувалися за вираженістю в зоні ядра і периферії. Найяскравіші з них опинялися в зоні

ядра, решта – у міру зменшення яскравості відповідно в зонах ближньої, дальньої та крайньої периферій.

Це дозволило прослідкувати національну специфіку відповідних концептів. У ході експерименту було опитано 30 людей.

У процесі дослідження було виявлено, що в китайській мові при визначенні почуття до якогось предмета рідко використовують слово «любов», а кажуть «подобається» чи «симпатія».

Слово «любов» у китайців викликає такі ознаки асоціацій як позитивні емоції, сімейні стосунки. Найчисленнішою реакцією у китайців є статевий потяг. У Китаї слово «любов» раніше дуже рідко висловлювало почуття людей. Цим словом означали такі поняття, як доброта, людяність, гуманність. Щодо любові як основи створення сім'ї - в Китаї конфуціанська культура завжди передбачала беззастережне шанування батьків (пор.: китайська приказка: «Наказ батьків важливіший за небо»), що поширювалося і при прийнятті рішення про створення сім'ї. Однак із часом значення слова змінилося, і, як бачимо, сучасні носії мови асоціюють любов, перш за все, з почуттям, яке виникає між чоловіком і жінкою.

Також спостерігалася особливість в реакції на ознаку «сімейні відносини»: у китайців вони дуже різноманітні. Китайці дуже точно визначають кожного свого родича у сім'ї – це вияв поваги.

3. 2 Вербалізація концепту «любов» у китайських фразеологізмах

Для того, щоб відібрати фразеологізми для аналізу, слід враховувати деякі ознаки тих чи інших фразеологізмів, пов'язаних з концептом любові. У роботі використовуються фразеологічні звороти в широкому спектрі (ідіоми, прислів'я, приказки та інші). Як правила відбору фразеологічних зворотів, придатних для дослідження, варто відзначити наступні: наявність образності значення; відображення теми «любов» (у всіх її семантичних варіантах); відсутність семантичної кальки. Безумовно, у фразеологічних конструкціях

відображення концепту «любов» не завжди збігається зі сучасним поняттям любові, проте, все ж, традиційні національні норми повинні зберігатися в більшості фразеологічних зворотах. Образність значення є невід'ємною частиною фразеологічного обороту, бо необхідно досліджувати оборот в цілому, не розглядаючи кожне слово в окремо.

嫁鸡随鸡 – дослівний переклад: «Весілля курки з півнем». Виходячи з матеріалу першого розділу, цей фразеологізм відноситься до третьої групи накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект. Згідно зі структурно-семантичною класифікацією, цей фразеологізм, з відповідним йому дослівним перекладом: «Весілля курки з півнем», відноситься до фразеологізмів-речень. З точки зору функціонально-стилістичної класифікації того ж автора, даний фразеологізм відноситься до розмовного стилю.

Фразеологічний зворот: 神魂颠倒地爱 з дослівним перекладом: «Впасти на землю від любові». Зазначений фразеологізм слід віднести до першої групи, яка порівнюється з вільними словосполученнями, але не дає метафоричного ефекту. З точки зору структурно-семантичної класифікації, заснованої на визначенні структурно-граматичних і лексико-семантичних ознак, цей фразеологізм відноситься до фразеологізмів-речень. Згідно з функціонально-стилістичною класифікацією, метою якої є співвіднесення китайських фразеологізмів з будь-яким стилем мови, 神魂颠倒地爱 відноситься до публіцистичного стилю.

挤眉弄眼 з відповідним перекладом: «Подавати знаки очима (загравати)». Виходячи з класифікації, цей фразеологічний зворот відповідає третій групі накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів. Виходячи зі структурно-семантичної класифікації, 挤眉弄眼 відноситься до

фразеологізмів-словосполучень. У співвіднесенні з яким-небудь стилем мови цей фразеологізм відноситься до фразеологізмів розмовного стилю.

У якості четвертого фразеологічного обороту китайської мови був узятий фразеологізм: 叶公好龙. Йому відповідає дослівний переклад: «Любов князя Єгуна до драконів». Виходячи з матеріалу першого розділу, цей фразеологізм відноситься до другої групи фразеологізмів з цілісним невмотивованим значенням, які співвідносяться зі словосполученнями-прототипами в історичному плані. Їх відносять до категорії архаїзовані єдності (中国哲学大辞典, 2010). Згідно зі структурно-семантичною класифікацією, фразеологізм: 叶公好龙, з відповідним йому дослівним перекладом: «Любов князя Єгуна до драконів», відноситься до фразеологізмів-речень. З точки зору функціонально-стилістичної класифікації того ж автора, цей фразеологізм відноситься до публіцистичного стилю.

П'ятий фразеологічний зворот: 情人眼里出西施 з дослівним перекладом: «В очах коханого завжди з'являється Сі Ши (знаменита красуня давнини)». Йому відповідає український аналог «Не тим любий, що хороший, а тим хороший, що любий». Зазначений фразеологізм слід віднести до другої групи фразеологізмів з цілісним невмотивованим значенням, які співвідносяться зі словосполученнями-прототипами в історичному плані. З точки зору структурно-семантичної класифікації, заснованої на визначенні структурно-граматичних і лексико-семантичних ознак, цей фразеологізм відноситься до фразеологізмів-речень. Згідно з функціонально-стилістичною класифікацією, метою якої є співвіднесення китайських фразеологізмів з якимось стилем мови, 情人眼里出西施 відноситься до публіцистичного стилю.

Шостим фразеологічним зворотом є: 皮之不存，毛将焉附. З відповідним перекладом: «Якщо немає шкіри, то на чому триматися хутру?». Спираючись на класифікацію Сагаровського (2008), цей фразеологічний зворот відповідає першій групі, яка володіє цілісним невмотивованим значенням. Це також ідіоматичні єдності. За структурно-семантичною й класифікацією, 皮之不存，毛将焉附 відноситься до фразеологізмів-речень. У співвіднесенні з яким-небудь стилем мови цей фразеологізм відноситься до фразеологізмів розмовного стилю.

У якості сьомого фразеологічного звороту китайської мови був узятий фразеологізм: 全心全意. Йому відповідає дослівний переклад: «Всім серцем, всіма помислами». Беручи за основу матеріал першого розділу, цей фразеологізм відноситься до третьої групи накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект (中国哲学大辞典, 2010, с. 1155). З точки зору функціонально-стилістичної класифікації, цей фразеологізм відноситься до публіцистичного стилю.

Восьмий фразеологічний зворот: 举案齐眉 з дослівним перекладом: «Підняти тацю до брів». Зазначений фразеологізм слід віднести до третьої групи накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект.

Дев'ятим фразеологічним зворотом є: 藕断丝连. З відповідним перекладом: «Кореневище лотоса переламане, але волокна тягнуться». Виходячи з класифікації (中国哲学大辞典, 2010), це фразеологічний зворот відповідає другій групі фразеологізмів з цілісним невмотивованим значенням, які співвідносяться зі словосполученнями-прототипами в історичному плані.

У якості десятого фразеологічного обороту китайської мови був узятий фразеологізм: 唇亡齿寒. Йому відповідає дослівний переклад: «Якщо губи загинуть, то і зуби замерзнуть». Беручи до уваги матеріал першого розділу, цей фразеологізм відноситься до третьої групи накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект. Виходячи зі структурно-семантичної класифікації В. І. Горєлова (余英时, 2005, с. 153), 唇亡齿寒 відноситься до фразеологізмів-речень. У співвіднесенні з яким-небудь стилем мови даний фразеологізм відноситься до фразеологізмів публіцистичного стилю.

Одинадцятий фразеологічний зворот: 纸短情长 з дослівним перекладом: «Папір короткий, почуття довгі». Зазначений фразеологізм слід віднести до третьої групи накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект. З точки зору структурно-семантичної класифікації, заснованої на визначенні структурно-граматичних і лексико-семантичних ознак, цей фразеологізм відноситься до фразеологізмів-речень. Згідно з функціонально-стилістичною класифікацією, метою якої є співвіднесення китайських фразеологізмів з будь-яким стилем мови, 纸短情长 відноситься до публіцистичного стилю.

Дванадцятим фразеологічним оборотом є: 比翼双飞. З відповідним перекладом: «Летіти пліч-о-пліч». Йому відповідає український аналог: «Жити душа в душу». Виходячи з класифікації (中国哲学大辞典, 2010), цей фразеологічний зворот відповідає третій групі накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект. Виходячи із структурно-семантичної класифікації (余英时, 2005), 比翼双飞 відноситься до фразеологізмів-речень. У

співвіднесенні з яким-небудь стилем мови даний фразеологізм відноситься до фразеологізмів публіцистичного стилю.

Як тринадцятий фразеологічний оборот китайської мови був узятий фразеологізм: 长相厮守. Йому відповідає дослівний переклад: «Піклуватися про зовнішній вигляд один одного», з аналогом українською мовою «Любов до гробу». Цей фразеологізм відноситься до третьої групи накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект. Згідно зі структурно-семантичною класифікацією (余英时, 2005), фразеологізм відноситься до фразеологізмів-речень. З точки зору функціонально-стилістичної класифікації того ж автора, фразеологізм відноситься до розмовного стилю.

Чотирнадцятий фразеологічний зворот: 情比金坚 з дослівним перекладом: «Почуття міцні, як золото». Йому відповідає український аналог: «Любов дорожче золота». Зазначений фразеологізм слід віднести до третьої групи накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект. З точки зору структурно-семантичної класифікації, заснованої на визначенні структурно-граматичних і лексико-семантичних ознак, це фразеологізм відноситься до фразеологізмів-речень. Згідно з функціонально-стилістичною класифікацією, метою якої є співвіднесення китайських фразеологізмів з будь-яким стилем мови, 情比金坚 відноситься до публіцистичного стилю.

П'ятнадцятим фразеологічним оборотом є: 相濡以沫. З відповідним перекладом: «Разом мокнути від піни», з аналогом в українській мові «Ділитися останнім шматком хліба». Виходячи з класифікації Сагаровського (中国哲学大辞典, 2010), цей фразеологічний зворот відповідає третій групі накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект. Виходячи зі структурно-

семантичної класифікації (*中国哲学大辞典*, 2010), 相濡以沫 відноситься до фразеологізмів-речень. У співвіднесенні з будь-яким стилем мови цей фразеологізм відноситься до фразеологізмів публіцистичного стилю.

У якості шістнадцятого фразеологічного обороту китайської мови був узятий фразеологізм: 儿女情长. Йому відповідає дослівний переклад українською мовою: «Почуття дітей довгі». Йому відповідає український аналог: «Сила любові міцна». Виходячи з матеріалу першого розділу (*中国哲学大辞典*, 2010), цей фразеологізм відноситься до третьої групи накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект. Згідно зі структурно-семантичною класифікацією В. (*余英时*, 2005), фразеологізм відноситься до фразеологізмів-речень. З точки зору функціонально-стилістичної класифікації того ж автора, цей фразеологізм відноситься до розмовного стилю.

Сімнадцятий фразеологічний зворот: 海誓山盟 з дослівним перекладом: «Море клянеться, гора присягає», з відповідним українським аналогом: «Клястися і божитися» або «Укласти вічний союз». Зазначений фразеологізм слід віднести до другої групи фразеологізмів з цілісним невмотивованим значенням, які співвідносяться зі словосполученнями-прототипами в історичному плані. З точки зору структурно-семантичної класифікації, заснованої на визначенні структурно-граматичних і лексико-семантичних ознак, цей фразеологізм відноситься до фразеологізмів-речень. Згідно з функціонально-стилістичною класифікацією, метою якої є співвіднесення китайських фразеологізмів з будь-яким стилем мови, 海誓山盟 відноситься до розмовного стилю.

Вісімнадцятим фразеологічним оборотом є: 红豆相思 з відповідним перекладом: «Кутаста квасоля тужить в розлуці». Виходячи з класифікації (图书在版编目数据汉语字典字典, 2013), цей фразеологічний зворот відповідає другій групі фразеологізмів з цілісним невмотивованим значенням, які співвідносяться зі словосполученнями-прототипами в історичному плані. (植物名, 又叫相思子, 古人常用以象征爱情. 比喻男女相思). Виходячи зі структурно-семантичної класифікації 红豆相思 відноситься до фразеологізмів-речень. У співвіднесенні з будь-яким стилем мови цей фразеологізм відноситься до фразеологізмів публіцистичного стилю.

Дев'ятнадцятим фразеологічним оборотом китайської мови був узятий фразеологізм: 离魂倩女. Йому відповідає дослівний переклад: «Блукаюча душа прекрасної дівчини», з відповідним українським аналогом «Вмирати від любові». Виходячи з матеріалу першого розділу, цей фразеологізм належить до другої групи фразеологізмів з цілісним невмотивованим значенням, які співвідносяться зі словосполученнями-прототипами в історичному плані. (美丽的少女. 旧时指少女为爱情而死). Згідно зі структурно-семантичною класифікацією, цей фразеологізм відноситься до фразеологізмів-речень. З точки зору функціонально-стилістичної класифікації того ж автора, цей фразеологізм відноситься до публіцистичного стилю.

Двадцятим фразеологічним оборотом є: 恋新忘旧 з дослівним перекладом: «Закохатися в нове, забути про старе», з відповідним українським аналогом: «Бути вітряним». Зазначений фразеологізм слід віднести до третьої групи накладених мотивованих сильно ідіоматичних оборотів, що дають на тлі вільних словосполучень метафоричний ефект. З точки зору структурно-семантичної класифікації, заснованої на визначенні структурно-граматичних

і лексико-семантичних ознак, цей фразеологізм відноситься до фразеологізмів-речень. Згідно з функціонально-стилістично класифікацією, метою якої є співвіднесення китайських фразеологізмів з будь-яким стилем мови, 恋新忘旧 відноситься до розмовного стилю.

3. 3 Вираження концепту «любов» у китайській культурі на прикладах з літератури

Концепт – це національний образ, ідея, символ, ускладнений ознаками індивідуального уявлення, має етнокультурну відміченість (Живіцька, 2010, с. 26). Іншими словами, вербалізація того чи іншого концепту в літературі, зокрема поезії, носитиме відбиток як національного менталітету, так і індивідуальних уявлень поета, незважаючи на те, що деякі концепти є константами культури (тобто незмінно присутніми у національно-культурному просторі).

У дослідженні ми розглянемо концепт любові на прикладі поезії сучасного китайського поета Сюй Чжимо, у якого любов займає важливе місце у віршах, і який може бути охарактеризований за деякими загальними параметрами.

Традиційно вважається, що сутність поета найяскравіше проявляється у любовній ліриці. Це дає можливість нам судити про концепт «любов», як він представлений у сучасних китайських ліричних віршах.

Розглянемо, як представлений концепт «любов» у поетичній картині світу Сюй Чжимо, у якого любовна тема одна із вічних у віршах. Найбільш показовим є лексичний матеріал, що наведено нижче. Це слова, що безпосередньо називають і характеризують любов, словосполучення та речення, а також індивідуально-авторські словесні характеристики – номінації, перифрази, метафори та порівняння.

У віршах Сюй Чжимо концепт «любов» ділиться на любов до жінки, себе і свободи.

1. Любов до жінки – ідеальне мріяння, почуття печалі та смутку

1.1 Любов до жінки – ідеальне мріяння

Кохання у житті Сюй Чжимо займає важливе місце. Його ідея про любов була надто святою, чистою. Він відчував, що любов принесла йому величезні сили, і це він намагався висловити у віршах про кохання та людські ідеали. У своїх віршах Сюй Чжимо найчастіше користується *паратаксісом*, щоб підкреслювати власні почуття:

У мене немає інших методів, у мене є кохання. У мене немає інших талантів – лише кохання. У мене немає інших умінь – лише кохання. У мене немає іншої мотивації – лише кохання (Сюй, 1897-1931).

У житті хоча б раз треба забути про себе заради іншої людини. Не просити ні про які нагороди, не просити йти зі мною однією дорогою, не просити ні про що, що мав раніше, і навіть не просити про любов до мене. Просити лише про те, щоб у найпрекрасніші роки мого життя я міг зустріти тебе .

У листі, який він написав його вчителю Лян Цічао, Сюй Чжимо висловив свою тверду рішучість:

У безкрайньому людському морі є лише одна споріднена душа, якщо отримаю її, то це моє щастя, а якщо не отримаю, то це моя доля (得之我幸, 不得我命 (Сюй, 1897-1931)).

Любов – це релігія, якій я хочу все життям присвятити (Сюй, 1897-1931).

Поет порівнює любов із життям, і думає, що цінність любові вища за те життя, значення свого життя – це прагнення любові, хоча важко домогтися, як сон, мрія, насолода, сяйво. Такі порівняння ми бачимо у його віршах.

До того ж, любов є найсвятішою та найчистішою річчю. У ліричних віршах описуючи любов, поет завжди використовує такі позитивні

прикметники, як *блискучий, золотий, глянсовий, ніжний, освітлений, осяяний, зачарований*, що може свідчити про його прагнення до прекрасної любові.

1.2 Любов до жінки – почуття печалі та смутку

««Любов» може бути представлена в комплексі з негативними емоційними станами: любов – смуток, любов – туга, любов – відчай, любов – страждання, любов – біль, любов – страх» (Сюй, 1897-1931). Сюй Чжимо завжди переслідував ідеальне кохання, але його любов завжди була священною і благородною, безнадійною і незбагненою: якби вона входила в контакт із реальністю, раптом руйнувалася. Невдача у коханні проявляється у його віршах, його любов завжди печальна та сумна.

Наприклад, вірш «Молитва» сповнений розпачу безнадійно закоханої людини:

*Моє голе серце, **прошу** тебе, візьми, любові моєї богиня!*

***Лише тільки** ти одна йому дати можеш і тепло і життя відтепер,
А **можеш** перетворити його на дрібний порошок, розсіявши в хмарах
під небесами,*

*Але щирості колір забарвить **назавжди весняні** мрії твої та сни
осінніми ночами!*

Будь милосердною, любові моєї богине! (Сюй, 1897-1931)

У його ліричних віршах до любові найчастіше додаються такі уявлення, як *захід сонця, верба, захід сонця, мул, море, темрява, південь і північ, покинути, марно, засідка*.

Емоції передаються через такі слова: *розсіятися, тихо, тиша, розставання, мовчати, мовчання, обман, страждання, розбиватися*.

Все це репрезентує поле «нещаслива любов».

2. Любов до себе – зарозумілість, егоїзм

Усі знають, що у житті Сюй Чжимо важливу роль відіграють три жінки: Лін Хуейїнь, Лу Сяомань та Чжан Юї. Як поет Сюй Чжимо творив багато любовних віршів. Він присвячував перше щире кохання Лін Хуейїнь,

пристрасть і романтичність Лу Сяомань, а віддав всю байдужість і жорстокість Чжан Юї. У березні 1922 року Сюй Чжимо подав на розлучення із Чжан Юї, вважаючи, що вони не повинні продовжувати подружнє життя без любові, без свободи. Після того, як Чжан Юї підписала заяву про розлучення, вона переживала важкий час, а Сюй Чжимо зрадив. У вірші можна прочитати егоїзм:

*Ти змила, хмара, в небеса, вільна і одна,
Летіла швидко та легко без відпочинку та сну
За вільним забаганням своїм і година, і день, і рік,
Блаженство твоє вище – вільний твій політ.*

До того ж, він ще був надто впевнений у собі, страждав на зарозумілість. У вірші «Випадково» Сюй Чжимо писав:

*Я хмара в небі, що зрідка відкидає тінь на твоє серце.
Не треба не дивуватися,
ні тим більше радіти.
Ще мить, і від мене не залишиться й сліду.
Випадково зустрінеш ти мене,
у кожного своя **відтепер** уторана колія.
Але краще буде нам забути про зустріч...*

Цей вірш несе таку ідею, що жінка залежить від чоловіка у стосунках, іншими словами, у любовних відносинах його почуття перебувають на керівному місці, він поставив себе на перше місце.

3. Любов до свободи – захоплення красою природи

Сюй Чжимо все життя прагне щирої любові, свободи. Єдине і невичерпне джерело його творчості – любов і свобода. У творчості любов Сюй Чжимо пов'язана з вільними прагненнями: любов до природи, свободи. Це відбивається у його творчості через використання **метафори**, пов'язаної з явищем природи.

У його любовних віршах найчастіше бувають такі уявлення: *хмара, захід сонця, верба, сонце, зиб, джерело, веселка, зірка, море, вітер, хвиля,*

озеро, струмок, квіти; у гірській мандрівці, в дорозі з небесної висоти, шукати місце, де трава зеленіша.

Як відзначають багато критиків і читачів, любовна лірика поета пронизана музикальністю. Крім цього, Сюй Чжимо любить використовувати слова, які звучать м'яко в китайській мові. Наприклад, *колихнути (拂), іл (软泥), тінь дерев (榆荫), розсіятися (揉), змахнути (挥), розставання (别离), музика (笙箫), злегка (畔), наречена (新娘), глянцево (油油地), тиша (悄悄).*

Ці слова символізують нескінченну ніжність поета.

Таким чином, можна сказати, що Сюй Чжимо був велелюбним. «Любов» у поетичній картині світу Сюй Чжимо ділиться на любов до жінки, до себе, і до свободи, яка проявляється у його характеризованих словах, словосполученнях та реченнях.

Через вивчення мовних одиниць можна дізнатися, що він приходить до розуміння любові як вищої цінності людини, прагне ідеальної любові, любить прекрасну природу і цілий світ, але ще й має традиційний сенс – чоловічий шовінізм, отже, він думає, що він (тут він має на увазі чоловіка у широкому значенні) є центром і в матеріальному, і в духовному світі. Сенс поета був передовим, і водночас відсталим – це була типова характеристика культури у тому перехідному періоді Китаю.

Поет вважає за краще користуватися **паратаксісом**, щоб підкреслювати власні почуття. Любов Сюй Чжимо виявляється переважно за допомогою **номінацій, порівнянь, метафор**. У тому числі багато уявлень посилаються на природу, і слова звучать м'яко, що характеризує специфічну характеристику його творчості.

Далі розглянемо приклади на прозі.

Вираження кохання за допомогою різних стилістичних рівнів є загальноновизнаною умовністю в китайській народній літературі. У багатьох випадках головні герої зізнаються у своєму коханні та тузі піднесеною

дикцією, рясно обрамленою класичними висловлюваннями, віршами та паралельною прозою, літературними та історичними алюзіями, тоді як низькі чи неотесані персонажі використовують вульгарні каламбури, непристойні жарти, відкриті сексуальні посилання та деромантизуючу риторичку, коли мова йде про емоційні та еротичні речі. Мова любові охоплює сентиментальне та іронічне ставлення. Романтичні герої частіше ідеалізують свої емоції та кохану, спираючись на метафори з небесного, божественного чи міфічного світу. Навпаки, іронічні персонажі вказують на умовність, штучність і навмисне самопотурання романтичної пристрасті. Покоївка може спостерігати за романтичними ролями, які виконують головні герої (наприклад, Хуннянь у «Західній кімнаті»), жителі кварталів куртизанок схильні коментувати реальність грошей, обміну та транзакцій, які лежать в основі роману між ученим і куртизанкою (як у «Віялі квітів персика» 桃花扇).

Ці варіації інколи пояснювали з точки зору *verisi militude*, тобто різні способи сприйняття та вираження відображали соціальну реальність і позначали класові відмінності. Загальні умовності також відіграють певну роль. Оскільки літературний таланти вважається необхідною ознакою для героїв у багатьох творах пізньоімперської драми та художньої літератури, з цього випливає, що посередництво любові та туги через спільне знання та мову елітарної культури майже неминуче. Коментування романтичних зв'язків головних героїв або їх власних розваг, служниць, слуг чи інших другорядних персонажів вносить комічне полегшення та іронічне проникнення. Цю очевидну та всюдисущу формулу часто асимілюють у ширше бачення тотальності, побудованої на взаємодоповнюючих протилежностях. Високий і низький, сентиментальний та іронічний характер кохання, таким чином, вписується в матрицю інших протиставлень у драматургії 传奇 та повнометражній народній художній літературі — між,

наприклад, внутрішніми камерними та приграничними сценами, міфічними та світськими сферами, любовним інтересом та історико-політичними занепокоєннями, збирання та розпорошення персонажів, споглядальні та бурхливі настрої, напруга та розслабленість. Ці твердження, засновані відповідно на наївному реалізмі та формально-естетичній структурі, нібито «дані». Які функції виконують ці варіації за межами передбачуваної правдоподібності та формальної збалансованості й узгодженості? Як репрезентація романтичної туги та сексуальної пристрасті стає складнішою? У ширшому контексті — це внутрішня гібридність народної літератури. У нашому дослідженні ми звернуся до «Піоновий павільйон» Танга Сянза (1550-1616). «Піоновий павільйон» розповідає про 杜麗娘 Ду Лінян – монастирську діву, що мріє про вченого 柳夢梅 Лю Менмея. Їх статевий союз уві сні супроводжується її марними пошуками повторення своєї мрії та туги до смерті. Ду Лінян невгамовним привидом знаходить Лю, і вони відновлюють свою пристрасть.

П'єса закінчується екзгумацією її трупа, її воскресінням, і їхній шлюб, який після певної боротьби зрештою був схвалений сім'єю, суспільством і державою. Зосередимося на сценах від 7 до 10, в яких простежуються зародження пристрасті і її завершення уві сні.

Яструби співають гуань гуань,

На піщаних косах струмка.

Доброчесна діво, чиста і справедлива,

Підходяща пара для принца.

关关雎鸠

在河之洲

窈窕淑女

君子好逑

Педантичний вчений 陳最良 слідує звичному конфуціанському тлумаченню, що вірш про мораль це вірець добродісного дівочого (淑女) союзу з князем (君子), хоча він не згадує стандартні коментарі, які вказують на історичні посилання на добродісних дружин ранніх царів Чжоу. Слідом за Конфуцієм він підсумовує значення класики поезії як «без відхилень» (舞邪). Це затерті формулювання-бажання та прагнення в цій поезії можуть бути асимільовані в етичні категорії, стати основою моральних відносин та навчати рівноваженості та стримуванням емоцій. (Згідно з Конфуцієм, «Яструби» — це «веселощі, але без розпусти, скорботний, але не поранений (乐而不淫,哀而不伤.)

Сцена 9 завершується непристойною перепалкою між 春香, покоївкою Лінян, і садівником (花郎, якого грає клоун 丑), який має підмести сад.

(На мелодію «Lihua'ér») (花郎):

Квіти, що колихаються від спеки, маленький Хлопчик-Квітка все це бачив,

квітка господині Чун промокла, залита блискучою водою.

Вкрадемо насолоду, доки сонце високо та яскраве,

Ах, а що робити, якщо гарна квітуча гілка всохне?

(春香):

Тепер дозвольте мені повернути вам один.

(На ту ж мелодію):

Квіти, що колихаються в теплі, маленький Хлопець-Квітка все зробив,

З маленькими помиями, вузькими по краях великого сміття?

(Хлопець-Квітка):

Ай-йю!

(春香):

Зачекайте, доки я піду, скажу кілька слів господареві

(вона хапає клоуна за волосся), а потім, можливо, кілька бамбукових палиць можуть зламати вас!

(梨花儿) (丑) :

小花郎看尽了花成浪，

则春姐花沁的水洗浪。

和你这日高头偷眼眼，

嚟，好花枝干了作么朗！

(贴):

待俺还你也好。(前腔):

小花郎做尽花儿浪，

小郎当夹细的大郎？

(丑):

哎哟，

(贴):

俺待到老爷回时说一浪，

(采丑介):

菜，敢几个小榔头把你分的朗。

Слово «хвилі» (浪) у «квіти, що колихаються» (буквально «квіти, що утворюють хвилі», 花成浪) зазвичай використовується для опису сексуального збудження жінки. Квітка або «квіткове серце» (花心) — це

термін для піхви або клітора в еротичній літературі та посібниках із сексу. Арії тут поєднують відверті сексуальні згадки та грубий гумор, і вони дотримуються моделі провокації та грайливої відсічі, поширених у популярних піснях пізнього періоду Мін.

Зображення квітів функціонує на зовсім іншому рівні в наступній сцені (сцена 10, «Здивований уві сні»), мабуть, найчастіше виконуваному уривку з п'єси. У цьому відомому епізоді Ду Лінян відвідує сад навесні, а потім уві сні переживає сексуальні стосунки з Лю Менмеєм, коханцем, якого вона ще не зустріла. Квіти в саду викликають романтичну пристрасть двома способами. По-перше, сприйняття Лінян краси в природі, яку символізують розквітлі квіти, пов'язане з її самоусвідомленням як об'єкта бажання. Вона дивиться в дзеркало і сприймає себе з точки зору бажаного іншого. Процес дзеркального відображення спокусливий, дзеркальне відображення, яке

«краде половину обличчя та дражнить коси навскоси»

偷人半面, 迤逗的彩云偏。

– передає солодке замішання, бажання, яке ще не знає свого імені.

По-друге, квіти несуть натяки на швидкоплинність і смертність, надаючи невідкладність пошукам любові.

(На мелодію «Zào luóráo») (Dù Liniáng):

Ось цей чудовий пурпур і чудові червоні квіти скрізь,

Залишені розбитими колодязями та розваленими стінами.

Яскравий ранок, прекрасна сцена, небеса безпорадні та непримиренні –

В чийх садах задоволення тішать серце?

(早罗袍) (旦):

原来姹紫嫣红开遍，

似这般都付与断井颓垣。

良辰美景奈何天，

赏心乐事谁家院。

Тут підвищена мова базується на підвищеній самосвідомості та ніжній меланхолії, породженій усвідомленням неминучого негативу в тузі.

Дійсно, ми маємо незмінно високу дикцію в сцені 10, навіть покоївка Чуньсян декламує вірші та використовує класичні алюзії. Омріяне кохання Ду Ліньана та Лю Менмей розігрується мовою урочистого визнання та кармічної долі. Безпосередньо перед і знову після того, як вони займаються коханням, вони співають такі рядки:

(Разом):

Де ми раніше бачились,

В наших взаємних поглядах таких знайомих

Як це може бути, що в цей прекрасний момент

ми повинні зустрітись і не говорити ні слова?

(合):

是那处曾相见,

相看俨然, 早难道这好处相逢无一言?

Лю Менмей говорить про роздягання Ліньан і про те, як вона «виявлятиме його ніжну увагу», але їхній сексуальний союз описує Бог Квітки, який виходить на сцену, коли Лю виносить Ду за сцену. Мова Бога Квітів поєднує відверті сексуальні згадки з філософською відстороненістю.

(На мелодію «Вào lǎo сuі») (Бог квітів):

Не менше, ніж сила ян, що піднімається і перетворюється –

Подивіться, як він, невблаганно звиваючись, як черв'як, роздуває її бажання.

Так само її душа тремтить у росяній красі та пишному розкритті.

Це крім з'єднання тіней,

Звершення в розумі,

Одкровення всередині кармічної причини.

На жаль, але мій палац із квітковою терасою заплямований хітью.

Я дозволю впасти пелюстці квітки, щоб розбудити її.

(Він розкидає квіти до примарних дверей)

Глибоко в її мрії, просочилася весною, як вона може затриматися?

Квітка в руці, скоро розбита на червоні цятки.

(鲍老催) (末):

单则是混阳蒸变,

看他似虫儿般蠢动把风情搨。

一般儿娇凝翠绽魂儿颤。

这是景上缘,

想内成,

因中见。

呀,淫邪展污了花冻殿。

咱待拈片落花儿惊醒他。

(向鬼门丢花介)

他梦酣透了怎留连?

拈花闪碎的红如片。

Ця сцена пов'язана з переслідуванням Лініанг пристрасті уві сні та після смерті (її привид відповідає на заклик Лю до її автопортрета). Царства снів і привидів у «Павільйоні» виконують подвійну функцію — вони підкреслюють стійку інтенсивність пристрасті, але й закривають її трансгресивний потенціал. Як зазначив С. Т. Ся та інші, що Ліньян сміливий лише уві сні, а після смерті, після свого воскресіння, вона починає набагато більше піклуватися про пристойність.

Пристрасть у повсякденній реальності вимагає компромісів і примирення, на що Тан Сяньцзу впливає введенням комічних елементів і вульгарної дикції. Ми пам'ятаємо відоме твердження Лі Чжі про те, що

носити одяг і їсти рис вже є (невід'ємною частиною) людських стосунків і принципів речей.

穿衣吃饭。即是人伦物理。

Наші герої використовують символи, жарти, вульгаризми, метафори (квіти, хвилі). Отож, вираження кохання за допомогою різних стилістичних рівнів є загальноновизнаною практикою в китайській народній літературі.

Висновки до розділу 3

Отже, у ядро поля в українській мовній картині світу увійшли когнітивні ознаки «без любові не можна жити», «любов нескінченна, постійна», «кохання – найцінніше» та «любов щира», «любов нескінченна, постійна». У ближній зоні периферії виявилися ознаки «кохання сліпе», «не можна змусити любити». Далеку периферію представили ознаки «гарна дівчина варта любові», «любов не можна приховати». У зоні крайньої периферії розташовані ознаки «любов це страждання».

Дещо іншу картину можна побачити при аналізі концепту «любов» у китайській мовній картині світу. Тут було виділено 22 когнітивні ознаки з досить невеликими відмінностями в області кількості паремій, якими ці когнітивні ознаки представлені.

У китайській мові полі переважає когнітивна ознака «любов приносить страждання». Значення «любов не буває ідеальна» входить у зону ближньої периферії. Далеку периферію представляють ознаки «любов не можна купити», «любов буває без причини», «любов – без неї жити погано», «любов – з нею жити добре», «кохання – всепоглинаюче почуття», «любов – мінливе почуття», «любов – суперечливе почуття», «любов може бути нерозділена», «любов – їй не потрібні слова» і «любов – запорука щасливого життя». У зоні крайньої периферії виявилися ознаки «любов – непостійне почуття», «любити краще, ніж не любити», «любов – допомога», «любов ушляхетнює», «заради любові жертвують», «любов сліпа» «любов не можна приховати»,

«кохання – досвід у житті», «кохання – мистецтво» і «любві потрібна довіра».

«Любов» у поетичній картині світу Сюй Чжимо ділиться на любов до жінки, до себе, і до свободи, яка проявляється у його характеризованих словах, словосполученнях та реченнях.

Через вивчення мовних одиниць можна дізнатися, що він приходить до розуміння любові як вищої цінності людини, прагне ідеальної любові, любить прекрасну природу і цілий світ, але ще й має традиційний сенс – чоловічий шовінізм, отже, він думає, що він (тут він має на увазі чоловіка у широкому значенні) є центром і в матеріальному, і в духовному світі.

Вираження кохання за допомогою різних стилістичних рівнів є загальноновизнаною умовністю в китайській народній літературі. У багатьох випадках головні герої зізнаються у своєму коханні та тузі піднесеною дикцією, рясно обрамленою класичними висловлюваннями, віршами та паралельною прозою, літературними та історичними алюзіями, тоді як низькі чи неотесані персонажі використовують вульгарні каламбури, непристойні жарти, відкриті сексуальні посилення та деромантизуючу риторичку, коли мова йде про емоційні та еротичні речі. Мова любові охоплює сентиментальне та іронічне ставлення. Романтичні герої частіше ідеалізують свої емоції та кохану, спираючись на метафори з небесного, божественного чи міфічного світу. Навпаки, іронічні персонажі вказують на умовність, штучність і навмисне самопотурання романтичної пристрасі.

ВИСНОВКИ

1. Отже, мовну картину світу слід розуміти як фіксацію відображення реального світу, спосіб концептуалізації дійсності, історично сформовану сукупність уявлень про світ у свідомості мовного колективу.

2. Мовна картина світу – частина концептосфери, яка отримала вираження за допомогою мовних знаків. Основне джерело формування концептів – пізнавальна діяльність людини, зокрема через її комунікативну діяльність. Когнітивна картина світу та мовна картина світу пов'язані між собою як первинне та вторинне, як зміст поняття та засіб доступу дослідника до цього поняття.

3. У китайській мові українському субстантиву любов, найбільше відповідає утворення з двох коренів 爱情. Найбільша якісна специфіка прояву любові в китайській лінгвокультурі є, на наш погляд, в китайському корені 喜, яке за ступенем інтенсивності займає, так би мовити, проміжне положення між 爱 і 欢.

4. Концепт «любов» реалізується в китайській мові за допомогою 爱, 情, 欢, 喜.

5. Серед когнітивних ознак, прив'язаних до концепту «любов», досліджених на фразологізмах, у китайців і в українців «любов» викликає такі ознаки асоціацій як позитивні емоції, сімейні стосунки. При цьому найчисленніша реакція в українців – це сім'я. У нас любов – це основа створення сім'ї. Найчисленнішою реакцією у китайців є статевий потяг. Значні відмінності у реакціях також спостерігалися в ознаці «сімейні відносини»: у китайців вони різноманітніші, порівняно з реакціями українців. Китайці дуже точно визначають кожного свого родича у сім'ї – це вияв поваги.

6. Вираження кохання за допомогою різних стилістичних рівнів є загально визнаною практикою в китайській народній літературі. У багатьох випадках головні герої зізнаються у своєму коханні та тузі піднесеною дикцією, рясно обрамленою класичними висловлюваннями, віршами та паралельною прозою, літературними та історичними алюзіями, тоді як низькі чи неотесані персонажі використовують вульгарні каламбури, непристойні жарти, відкриті сексуальні посилення та деромантизуючу риторичку, коли мова йде про емоційні та еротичні речі. Мова любові охоплює сентиментальне та іронічне ставлення. Романтичні герої частіше ідеалізують свої емоції та кохану, спираючись на метафори з небесного, божественного чи міфічного світу. Навпаки, іронічні персонажі вказують на умовність, штучність і навмисне самопотурання романтичної пристрасті. Наприклад, використання таких метафор як 浪, 化, 鷓鴣. Піднесене мовлення: 窈窕淑女, 俺待到老爷回时说一浪, 原来姹紫嫣红开遍, 似这般的付与断井颓垣。 良辰美景奈何天, 赏心乐事谁家院。 Непристойності та іронія: 呀, 淫邪展污了花冻殿。 咱待拈片落花儿惊醒他。

概括

许多国家参与的全球化进程导致了跨文化交流的迅速发展。在这种情况下，研究代表概念的词汇单元可以研究现代社会中发生的过程对语言的影响，并可以了解不同民族的文化和心态。乌克兰和中国并未对上述趋势置若罔闻。研究乌克兰和中国的世界语言图景目前引起了人们的极大兴趣。

爱 这个概念反映了人类生活的一个重要领域，它的非理性和理性的一面，实际上是在解释一个人的世界观中的集体和个人。在几乎所有关于概念研究的著作中，选择这些类别作为主要类别证实了这一点。

这项工作的相关性在于，现代国内语言学最相关和最富有成效的方向之一是现有结构的识别和概念的建模。然而，大部分作品主要关注相互影响的印欧语系。很少有作品涉及当孤立语言（例如中文）和受外部语言影响的语言（例如乌克兰语）的使用者接触时出现的问题。

研究用汉语表达 爱 概念的方法。

根据既定目标，研究的任务是：

1. 探索 世界语言图景 的概念；
2. 考虑概念在世界语言图景中的作用；
3. 跟随 爱 理念在中国世界图景中的贯彻落实；
4. 使用带有“爱”概念的汉语词组转换的例子来识别认知特征；
5. 以文学中的一个例子来考察汉语中“爱”这个概念的表达方式的特殊性。

研究对象是中国世界图景中的 爱 概念。

研究的主题是用汉语表达 爱 这个概念。

乌汉解说辞典、与 爱 概念相关的乌汉成语、徐志摩的诗歌、汤显祖的《牡丹亭》等作为研究资料。

因此，世界的语言图景应该被理解为对现实世界的反映的一种固定，一种对现实的概念化方式，一种在语言集体意识中历史形成的关于世界的观

念。世界的认知图景和世界的语言图景，作为概念的内容和研究者获取这个概念的手段，相互关联，既是主要的，也是次要的。

中国传统文化中并不存在欧洲意义上的“爱”概念。因此，在汉语中，根据中国研究员谭敖栓的说法，乌克兰语名词“爱”最接近对应于两个词根“爱”的形成。在我们看来，中国语言文化中爱的表现形式最大的质的特点是在汉语词根“喜”中，就强度而言，它可以说处于“爱”和“欢”之间的中间位置。

中文和乌克兰语中的“爱”一词唤起了积极情绪、家庭关系等联想符号。同时，乌克兰人中反应最多的是家庭。对我们来说，爱是建立家庭的基础。中国人最常见的反应是性欲。在“家庭关系”属性中也观察到反应的显著差异：与乌克兰人的反应相比，中国人的反应更加多样化。中国人非常精确地定义家庭中的每个亲戚 - 这是尊重的标志。

通过不同的文体层次表达爱是中国民间文学中的一个众所周知的惯例。在许多情况下，主要人物用高雅的措辞表达他们的爱和渴望，丰富的经典谚语、诗句和平行散文、文学和历史典故构成，而低级或粗俗的人物则使用粗俗的双关语、淫秽的笑话、公开的性暗示和去浪漫化当涉及情感和色情的事情时，会使用修辞。

浪漫的英雄更经常将他们的情感和他们的爱人理想化，依靠来自天堂、神圣或神话世界的隐喻。相反，讽刺性的人物则表明了浪漫激情的常规、矫揉造作和刻意的自我放纵。

在 1910 年代末和 1920 年代初的文学革命中，号称更通俗、更直接、更接近口语的新书面语借鉴了传统民间文学（尤其是小说），并在其中寻找自己的谱系。文学革命将民间文学经典化为“反传统”。因此，它与口述、表演、流行文学的关系，甚至可能是它对道德-社会-政治秩序的颠覆性潜力（一个更有问题的主张），在 20 世纪的批评中经常被强调。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієць М. А. (2012). *Концепт «кохання» в культурно-специфічному контексті картини світу китайського етносу*. *Studia linguistica*. Збірка наукових праць. Київ: КНУ.
2. Вайсгербер Й. Л (2004). *Рідна мова та формування духу*. с. 210.
3. *Види любові* [Електронний ресурс] Психологос. Енциклопедія *практичної психології*.
http://www.psychologos.ru/articles/view/vidy_lyub
4. Вільмс Л. Е. (1997) *Лінгвокультурологічна специфіка поняття «Любов»* с. 211.
5. Ге Ченьхун (2001). *Китайська культура етикету*. Пекін: Економічна наука. с. 229.
6. Жеребило Т. В. (2016). *Словник лінгвістичних термінів і понять*. с. 610.
7. Живіцька І. А. (2010). *Мовна картина світу як відображення реальності*. Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету.
8. Залевська А. А. (2011). *Психолінгвістичний підхід до проблеми концепту/Методологічні проблеми когнітивної лінгвістики*: Вид-во ВДУ, С. 36 – 44.
9. Залізняк А. А. (2002). *Мовна картина світу*. Енциклопедія «Кругосвіт».
10. Заньковська Г. Д. (2015). *Методи дослідження концептів*. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. с. 662.
11. Кассіпер Еге. (2002). *Філософія символічних форм*. Том 2. *Міфологічне мислення*. Університетська книга. с. 280.

12. Коломієць Н., Маковська М. (2013). *Особливості вербалізації концепту «生意» у фразеологізмах китайської мови сєхоуюй*. Київ.
13. Левицький В. В. (2004). *Типи вибірок і типи шкал у лінгвістичних дослідженнях*, Чернівці. Науковий вісник ун-ту, вип. 206–207: Германська філологія. с. 43–54.
14. Лисиченко Л. А. (1997). *Лексико-семантична система української мови*, Харків. с. 90
15. Лінь-Ї (1982). *Великий тлумачний словник китайської мови*. Тайбэй: Університет китайської культури.
16. Мартинюк А. П. (2012). *Лінгвістична концептологія: методологічні платформи, методики аналізу, перспективи розвитку*. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки: Філологічні науки. Мовознавство. с. 81-11.
17. Маслова В. А. (2005). *Когнітивна лінгвістика: навч. посібник*. Мінськ: ТетраСістемс. с. 256.
18. Пойнар Л. М. (2014). *Вербалізація ключових морально-етичних концептів у складі китайських фразеологізмів чен'юй*.
19. *Словник української мови: в 11 томах. — Том 4 (1973)*. с. 564.
20. Сухорольська С. М. (2009). *Методи лінгвістичних досліджень: навч. посіб.* Львів : Інтелект-Захід. с. 348.
21. Сюй Сюежень (2015). *Виправлений тлумачний словник китайської мови* [Електронний ресурс]. Тайбей: М-во освіти Тайваню. <http://dict.revised.moe.edu.tw/cbdic/search.htm>.
22. Хафізова, О. І. (2012). *Концепти «любов» і «робота» у мовній картині світу*. с. 309.

23. All-China Women's Federation and National Bureau of Statistics of China (2018). *Report on Major Results of the Third Wave Survey on the Social Status of Women in China*.
24. Bass Daniel (1996) *Christianity in China: From the Eighteenth Century to the Present*. Redwood Read: Stanford University Press.
25. Bays D. (1996) *Christianity in China: from the eighteenth century to the present*. Redwood City: Stanford university press.
26. Branigan Tania (2015). *Five Chinese Feminists Hold Over International Women's Day Plans*. The Guardian.
27. Damon Allen F. (1991). *Financing the Revolution: Sun Yat-sen and the Overgrove of the Qing Dynasty*. The Hawaiian Journal of History 25: P. 161-186.
28. Fillmore Charles J. *Universals in Linguistic Theory*. New York: Holt, Rinehart, and Winston.
29. *Hallwor Eifring (2004). Love and emotions in traditional Chinese literature*. Boston. P. 200-230.
30. Harrison Henrietta (2000). *The making of the Republican citizen: Political ceremonies and symbols in China 1911-1929*. Clarendon press.
31. Johnson Mark (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
32. Karlgren B. (1940). *Grammata Serica. Script and Phonetics in Chinese and in Sinu-japanese*. Reprinted from the Bulletin of the Museum of Far Eastern Antiquities. Stockholm: № 212, P. 312.
33. Langacker Ronald W. (1987). *Foundations of Cognitive Grammar*. Volume I, Theoretical Prerequisites. P 353.
34. Lee Haiyan (2006). *Revolution of the heart. A genealogy of love in China*. Stanford University Press.

35. Li Chenyang (2011). *The Oxford handbook of world philosophy. Chinese philosophy*. Oxford: USA.
36. Pan Lynn (1987). *The new Chinese revolution*. P. 173.
37. Plamper Jan (2015). *The History of Emotions*. Oxford: Oxford University Press.
38. Ratner-Sternberg E. L. (1916). *The peoples of the world in mores and customs*. P. 11.
39. Sun Yat-sen (1980). *The three principles of the people*.
40. Voytsekhovich A. A. (2019). *Chinese: love shown in numbers and not only*. P. 74.
41. Weiland Gerda (2018). *Christian values in communist China*. Kindle edition.
42. Wierzbicka Anna (1992). *Semantics, Culture and Cognition: Universal human concepts in culture-specific configurations*, Oxford University Press, P. 727.
43. 中国哲学大辞典 / 张岱年主编 (2010). 上海: 上海辞书出版社. P. 1155.
44. 中国社会科学院语言研究所词典编辑室 (2011). 新华字典. 第 11 版 / 中国社会科学院语言研究所词典编辑室. – 北京: 商务印书馆, P. 713
45. 余英时。东汉生死观 (2005). 上海: 上海古籍出版社. P. 153.
46. 儀禮注疏. 十三經注疏。 (1997) 上海: 古籍出版社]. P. 962 – 966.

47. 博永聚，任怀国，儒家政治理论及其现代价值 (2011)。中华书局: P. 508.
48. 图书在版编目数据汉语字典字典: 彩色本 (2013). *汉语字典*. 编委会 编. 2 版 (修订本本). 北京: 上午国际有限公司. 中国版本图书馆
49. 李申著, 中国儒教史。上海: 上海人民出版社.
50. 汉字源流字典 (*Етимологічний словник китайських ієрогліфів*) (2003). с. 752 – 753.
51. 汤显著 (1997) 牡丹亭. 吉林文史出版社。P. 487.